

**DOCUMENTE PRIVITOARE LA ARENDAREA MOȘIEI DIN JURUL
MĂNĂSTIRII BISERICANI DE CĂTRE ARHIMANDRITUL NICON
(1844-1845)**

Arcadie M. BODALE¹

Cuvinte cheie: Mănăstirea Bisericani, arhimandrit, Nicon, Departamentul Averilor Bisericești, Meletie mitropolitul Moldaviei, moșii, arendă, Vânătorii, Braniștea și Vădurelele

Keywords: Monastery Bisericani, archimandrite, Nicon, Department of Monasteries' Estates, Meletie archbishop of Moldavia, estates, lease, Vânătorii, Braniștea and Vădurelele

În ciuda importanței sale uriașe, problema administrării moșiilor mănăstirești în perioada Regulamentară este un subiect care a rămas neabordat în istoriografia română. Acest lucru este determinat, în special, de dificultățile pe care le ridică paleografia chirilică de tranziție, în care sunt aceste documente.

În același timp, puținii istorici care s-au ocupat până acum de secularizarea averilor mănăstirești n-au remarcat nici faptul că actele înfăptuite de către Alexandru Ioan Cuza în 1859 (secularizarea moșiilor mănăstirilor pământene) și, respectiv, în 1863 (secularizarea averilor mănăstirilor închinat) nu reprezintă decât un *terminus* al unui proces care a început în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Apoi, cercetătorii n-au observat nici că secularizarea moșiilor mănăstirilor neînchinat de către Alexandru Ioan Cuza nu este altceva decât trecerea *de jure* în proprietatea statului a moșiilor acestor mănăstiri, după ce, mai înainte, Mihail Sturza realizase acest act *de facto*.

Astfel, prin *Așezământul pentru organizația cârmuirii averilor pământestilor mănăstiri din 1835*, ultimul domn a constituit Departamentul Averilor Bisericești, care a preluat în seama statului administrarea tuturor moșiilor mănăstirilor pământene. Astfel, deși formal mănăstirile și scaunele arhieresti își păstrau drepturile de proprietate asupra vechilor lor moșii, acestea erau date în arendă, prin licitații publice, unor mireni, iar sumele încasate intrau în bugetul statului. În schimbul acestor venituri, fiecare mănăstire în parte primea câte o sumă fixă de la bugetul Moldovei pentru întreținerea soborului („suma încuviințată pentru ținerea acestei Mănăstiri”), dar care, de multe ori abia ajungea pentru a acoperi cheltuielile legate de întreținerea lăcașului monahal și săvârșirea serviciului divin, pentru hrana și îmbrăcămintea călugărilor și pentru hrana și pentru adăpostirea elitei politice și sociale care venea la mănăstire cu diferite ocazii, îndeosebi pentru relaxare. Ca atare, adeseori, pentru întreținerea și repararea acareturilor mănăstirești, egumenii, folosindu-se de dragostea firească a creștinilor față

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași, IAȘI.

de Biserică și față de unele fețele bisericești, cereau de la credincioși să ajute cu muncă sau cu milostenii efectuarea lucrărilor respective.

Totodată, potrivit aceluiași *Așezământ*, Guvernul Moldovei lăsa în administrarea fiecărui egumen doar a câte o moșie din cele pe care lăcașul lor monahal le deținuseră până atunci în stăpânire, așa încât aceștia să poată asigura mai ușor hrana necesară soborului, musafirilor și pelerinilor. Totuși, în schimbul acestui drept, de a administra acea moșie, și egumenii trebuiau să plătească arendă Departamentului Bisericesc.

Din documentele vremii, se mai observă că Departamentul Averilor Bisericești dădea în arendă potențailor vremii, îndeosebi celor care se găseau în anturajul puterii politice exercitate de Mihail Sturza, cele mai bune moșii ale Mitropoliei, Episcopiiilor și mănăstirilor neînchinat din Moldova. În consecință, este evident că pe seama egumenilor mănăstirilor pământene erau lăsate cele mai proaste moșii, care, tocmai din această pricină, se dădeau cu greu în arendă. Ca atare, și cuantumul arendeii plătite de fiecare asemenea egumen statului era mai redus („într-un preț cuviincios”) decât dacă moșia respectivă s-ar fi dat în posesie prin licitație publică („mezat”).

În acest context general, aducem în atenția cercetătorilor corespondența purtată între 1844 și 1845 de arhimandritul Nicon, egumenul Mănăstirii Bisericani, pentru a primi în folosință moșia la care acest lăcaș avea dreptul potrivit *Așezământului* domnesc amintit mai sus.

Astfel, fiindcă autoritățile instituieră obiceiul ca fețele bisericești să nu se poată adresa direct instituțiilor statului, ci numai prin intermediul mitropolitului, înainte de 6 iunie 1844, arhimandritul Nicon a trimis mitropolitului Meletie Lefter o jalbă. Prin intermediul acesteia, el se plângea că Mănăstirea Bisericani este nedreptățită, căci nu a primit cuvenita moșie „în gospodăreasca căutare a igumenului”, conform prevederilor *Așezământului* amintit, deși acest lăcaș era cel mai „împovărat cu soborul” și se afla „la cel mai tare locu” dintre toate mănăstirile pământenești. În continuare, starețul arăta că nu se putea aplica pentru Bisericani prevederea din *Așezământ* de «*a se lăsa moșia dimpregiurul Mănăstirii*», pentru că aceasta „este zidită pe un munte, într-un codru unde nici o falce de arat nu este, decât o poiană pentru erburit, care se numește Braniștea”.

În același timp, arhimandritul Nicon regreta că „moșia Vânătorii a acestei mănăstiri” a fost „dată în posesie, împreună cu toate celelalte moșii, cu contractul lucrător până la aprilie viitor”, deși, „în toată vremea de mai-nainte”, această moșie fusese „în căutarea mănăstiri” și acolo fusese „chiar lăcuința igumenilor”, deoarece aceștia trebuiau să umble foarte mult pentru interesele acestui sobor și, în consecință, nu puteau sta în mănăstire „pentru greutatea și tăria locului”. În plus, din pricina înstrăinării moșiei Vânătorii, arhimandritul se mai plângea și de faptul că era nevoit să plătească „prețul producturilor îndoit, pentru că lăcuitorii se feresc a merge cu încărcat până în vârful muntelui, unde mănăstirea este zidită”.

Din toate aceste motive, egumenul Mănăstirii Bisericani îl ruga pe mitropolit să intervină pe lângă autorități pentru ca moșia Vânătorii să fie lăsată iar pe seama sa,

începând cu 23 aprilie 1845, „pentru îndemânarea soborului, în dreptatea ce Așăzământul i-o legiuiește” și pentru ca aici să fie hrănite și vitele mănăstirii. Totodată, prin jalba amintită, arhimandritul Nicon mai arăta că își dorea să primească în arendă moșia Vânătorii „într-un preț cuviincios” și să nu achite arenda respectiva cu bani peșin, ci ca prețul arendei să i se scadă „din suma încuviințată pentru ținerea acestei mănăstiri, unde numărul călugărilor trece peste îndoit decât cu suma lăsată prin Așăzământ”.

Ca atare, la 6 iunie 1844, mitropolitul Meletie al Moldovei transmitea Departamentului Averilor Bisericești copia aceste jalbe, pentru ca instituția să se încredințeze că „nevoile ce întâmpină soborul Mănăstirii Bisericieni pentru producturile trebuitoare” sunt reale și că cererea egumenului de „a se lăsa pe socoteala mănăstirii, într-un preț cuviincios, moșia Vânătorii este rezonală și potrivită Așăzământului”, așa încât să o aprobe.

Din rezoluția pusă pe scrisoarea mitropolitului, observăm că șeful Departamentului a făcut o asemenea propunere („docladirind-o”) imediat Sfatului Cărmuitor, pentru ca acesta să poată hotărî cele de cuviință. Totodată, fiindcă se aștepta la un răspuns favorabil din partea Guvernului Moldovei, prin rezoluția amintită, Alecu Balș mai decidea să se scrie și revizorului din subordinea sa, pentru ca acesta să inventarieze („tahminese”) amănunțit („cu multă scumpetate”) toate bunurile de pe moșia respectivă.

Totuși, abia după o lună de primirea scrisorii mitropolitului, la 6 iulie 1844, Alecu Balș, ministrul Departamentului Averilor Bisericești, a poruncit revizorului Grigori Dabija paharnic și ispravnicului de Neamț să inventarieze („catagrafisească”) moșia Vânătorii, a mănăstirii Bisericieni, și să întocmească o socoteală aproximativă („tahmin”) cu tot venitul ei. Aceste documente trebuiau transmise („să pridstavlisească”) apoi „Departamentului cât mai neîntârziet”. Din cuprinsul acestei scrisori, mai aflăm că, în vremea când i s-a transmis porunca de mai sus, revizorul Departamentul Averilor Bisericești inventaria „starea moșiilor dinpregiurul Mănăstirilor Bogdana, Pângarații și Coșula”.

Totuși, pe scrisoarea șefului Departamentului Averilor Bisericești, din 6 iulie 1844, se găsește rezoluția unuia dintre subordonații săi, P(anait ?) Balș, șeful Secției I din Departamentul amintit, care arăta că de vreme ce „moșia Vânătorii s-au dat în posesie prin mezat”, pentru a se respecta prevederile Așăzământului, „s-au lăsat egumenului moșie Braniștea”, motiv pentru care, mai apoi, ar urma să se scrie revizorului și Ispravniciei de Neamț să catagrafisească și să evalueze venitul moșiei Braniștea.

Cererea egumenului, de a i se dea în posesie propria moșie, și conținutul rezoluției lui P(anait ?) Balș, de pe documentul din 6 iulie 1844, arată că în această vreme moșiile clerului nu mai erau stăpânite *de facto* de mănăstirile pământești, ci erau administrate de stat, prin intermediul Departamentului amintit, al Averilor Bisericești.

Tot la 6 iulie 1844, același Departament îl informa și pe Mihai Sturza că „arhimandritul Nicon, egumenul Mănăstirii Bisericiani, prin jaloabă cătră preasfințitul mitropolit, să tânguește că din toate mănăstirile pământești supuse la organizația *Așăzemântului*, acea mănăstire este cea mai împovărată”, căci soborul ei de călugări trece îndoit peste numărul care, prin *Așăzemânt*, era reglementat a se ține. Apoi, aceasta era „zidită la cel mai tare loc, pe un munte, împrejurul căreia n-ar avea decât o poiană cu câteva fâlci fânaț, numită Braniștea”. Așadar, fiind cea mai nedreptățită („strâmbătățită”) mănăstire din țară, egumenul ei, bazându-se pe prevederile *Așăzemântului*, cerea ca din moșiile mănăstirii sale să i se lase Vânătorii, „cu un preț potrivit, care să se scadă din soma încuviințate pentru ținerea acelei mănăstiri”. Prin urmare, mitropolitul, socotind această cerere drept rezonabilă și potrivită *Așăzemântului*”, a rugat Departamentul „a o îndestula”. Ca atare, încredințându-se „că mănăstirea arătată este cea mai cu numeros sobor și fără nici o moșie prin pregiur, de la care să se poată îndemâna întru ținerea ei în bună orânduială, fiind toate moșiile acestei mănăstiri împosesuite, precum contractele de față dovedesc”, Departamentul cerea domnului să încuviințeze lăsarea moșiei Vânătorii pe seama numitului egumen „într-un preț potrivit cu glăsuirea articolului al 4-lea din *Așăzemântul pământeștilor mănăstiri*”. În consecință, la 8 iulie 1844, prin rezoluție, domnul a încuviințat „a să face potrivită lucrare cu *Pravila pentru mănăstirile pământești*, făcându-să mănăstirii legiuita înlesnire”.

Totuși, la 10 iulie 1844, aga Dimitrie Catargi, ispravnicul ținutului Neamț, raporta Departamentului Averilor Bisăricești că n-a putut întocmi o evaluare („tahmin”) a venitului moșii Vânătorii, proprietatea Mănăstirii Bisericianii, din pricină că revizorul Grigorie Dabija paharnic „nu să află la ținutul acesta”.

Ulterior, cândva cu puțin mai înainte de 25 iulie 1844, Departamentul Averilor Bisericești scria ispravnicului de Neamț, (care fusese rânduit mai înainte „să catagrafisească starea moșiilor dinpregiurul Mănăstirilor Pângarații și Bisericianii”) și revizorului Grigorie Dabija paharnic, care trebuia să „catagrafisească starea moșiilor din pregiurul Mănăstirilor Bogdana, Pângarații și Coșula”, că nu mai trebuie să facă socoteala aproximativă a averii moșiei Vânătorii, deoarece aceasta era dată în posesie, prin mezat. Ca atare, egumenului de la Bisericiani i s-a lăsat moșia Braniștea, așa încât cei doi slujbași ai statului trebuiau să catagrafisească, pe lângă moșiile din jurul Mănăstirilor Pângarații, Bisericianii, Bogdana și Coșula, și moșia Braniștea, „mai sus pomenită, din ținutul Neamțului, a Mănăstirii Bisericiani” și să „facă cu multă scumpătate un tahmin din tot venitul ei”, pe care să-l trimită („pristavlisească”) „Departamentului cât mai neîntârziet”.

La 25 iulie 1844, Alecu Balș, șeful Departamentului Averilor Bisăricești, îl informa pe domn că arhimandritul Nicon, egumenul Mănăstirii Bisericiani, prin intermediul mitropolitului, a cerut de a i se da în arendă, „cu un preț cuviincios”, moșia Vânătorii, „pentru înlesnirea țănerii soborului de părinți pitrecători în aciastă mănăstire”, cerere

pe care însuși Înălțimea Sa a încuviințat-o. Ca atare, se mai raporta domnului că, „spre întocmai urmare, trebuința au cerut a să lămurii mai întâiu venitul zisii moșii, ca, după aceea, să să chibzuiască și câtimea cu care să să lasă pe socoteala egumenului”. Însă „mai înainte de săvârșirea zisăi lămuriri, începându-să mezatul în Mitropolie pentru înposesuirea moșiilor clirosului, mușterii, adunați la strigarea celoralalte moșii a Mănăstirii Bisericiani, s-au arătat cu stăruință de a înposesue și moșia Vânătorii, propuind a da un preț folositori când s-ar striga”. Prin urmare, Alecu Balș arăta că „întru dorința de a să spori venitul acestor casă”, mitropolitul și chiar egumenul mănăstirii Bisăricanii au primit ca moșia Vânătorii să se dea în arendă („înposesuirea”) prin mezat. Astfel, prin adjudecarea făcută în urma unei licitații organizate în numai 24 de ore („peritoșcei de 24 ciasuri”), această moșie s-a dat în arenda „logofătului Lupu Balș, cu preț de 2.100 galbeni pe an și cu îndatorire ca posesorul să dei pe tot anul de pe aciastă moșie o câtime de producturi pentru trebuința mănăstirii”. În același timp, se mai arăta că cu darea în arendă („înposesuirea”) a moșiei Vânătorii, mitropolitul și funcționarii („mădulările”) Comitetului Central al Departamentului Averilor Bisăricești prezenți („de față”) la licitație au fost de acord („s-au chibzuit, cu unire”) ca în locul acestei moșii să se lase în seama („pe socoteala”) Mănăstirii Bisăricani moșia din jurul ei, numită Braniștea și Vadurile, care moșie are pe dânsa numai ceva loc de fânaț, fiind acoperită cu păduri și cu puțini lăcuiitori. În încheiere, Alecu Balș îl ruga pe Mihail Sturza voievod să dea „dizlegare dacă încuviințați această măsură”, așa încât aprobarea domnului a fost făcută prin rezoluția pusă pe acest document, la 26 iulie 1844.

Totodată, din anaforaua lui Alecu Balș către domn mai aflăm că licitațiile organizate pentru a se da în arendă moșiile mănăstirilor pământene se țineau chiar în palatul Mitropoliei, unde se adunau toți mușterii care voiau să le ia în posesie. De asemenea, cu acest prilej, șeful Departamentului Averilor Bisericești recunoștea că egumenii aveau dreptul de a primi în arendă câte o moșie dintre cele pe care le stăpâneau mănăstirile lor „pentru înlesnirea mănăstirii, spre întâmpinarea musafirilor și a altor neapărate trebuinți” ale soborului. Or, acești musafiri de care vorbea Alecu Balș nu sunt altceva decât boierii care mergeau pe la mănăstiri, timp de câteva zile, doar ca să se relaxeze. Această elită socială și politică trebuia adăpostită și omenită în mod corespunzător statutului lor din puținele resurse pe care egumenii le aveau la îndemână pentru a întreține lăcașele și soboarele monahale după ce li se luaseră moșiile în administrarea statului.

Mai mult, din rezoluția lui P(anait ?) Balș de pe documentul din 6 iulie 1844 și din anaforaua lui Alecu Balș din 25 iulie 1844 se observă că cele mai bune moșii ale bisericii erau date în arendă rudelor și clientelei politice a vremii, în ciuda faptului că egumenul ceruse să i se dea în arendă propria moșie a mănăstirii și, măcar din acest motiv, ar fi trebuit să aibă întâietate. Chiar și mitropolitul a căzut la învoială cu reprezentanții statului ca moșia pe care o dorea să o ia în posesie egumenul Mănăstirii Bisericiani să nu mai fie dată în arendă acestuia, ci marelui logofăt Lupu Balș (vărul

șefului Departamentului Averilor Bisericești, care organizase licitațiile de arendă). În fața relațiilor familiale și personale ale cinovnicilor statului și ale intereselor marii boierimi, nu a mai contat faptul că moșia Vânătorii era a Mănăstirii Bisericanii, care avea mare nevoie de ea, măcar și pentru că întreținea un sobor mai numeros decât prevedea *Așezământul*. În același timp, din documente se observă că statul lăsa în posesia fiecărei mănăstirii în special moșiile cele mai puțin productive, precum este și cazul moșiei Braniștea. Acestea erau lăsate în administrarea egumenului doar pentru că nu se prea găseau mușterii care să le arendeze și numai după ce revizorul Departamentului Averilor Bisericești și ispravnicul ținutului făceau o inventariere amănunțită a tuturor bunurilor de pe acea moșie, care urmau să fie lăsate în seama starețului.

În urma acestor înțelegeri, la 26 noiembrie 1844, vornicii, pasnicii și sătenii de pe moșiile Braniștea, Vădurelele și Pângărăcior, împreună cu grămăticul Gheorghe sin Diman (?), au întocmit o *Vidomostie analoghisirii pădurii aflătoare pe moșia Braniștea și Vădurelele*, proprietatea Mănăstirii Bisericanilor, ce a fost întărită, mai apoi, de Iordachi Șoimariu, privighetorul ocolului Muntelui, din ținutul Neamț și de preotul Theodor, „privilighetul rânduit”. Prin această vidomostie s-a constatat că pe această moșie erau „trei sute doâzăci fâlci și patruzăci și cinci prăjâni pădure mare și patru sute doâsprezăci fâlci și patruzăci prăjâni tufari și loc netrebnic, care, neputându-să măsura cu prăjina, s-au făcut această analoghie [...], care sume de fâlci cuprind, piste tot, șapte sute treisprezăci fâlci și cinci prăjâni” de păduri. Se observă că aceste terenuri împădurite au fost împărțite de autorii vidomostiei, în funcție de esențele de lemn pe care le conțineau, în: păduri de stejar brad fag mesteacăn, plop, carpen și ariniș; pădure de brad, în care au umblat toporul; huciagu și tufari de mesteacăn, în care loc este și imașul satului, să găsești, alocuri, câte un stejar și câte un fagu; loc netrebnic, prundiș, râpi, hârtoape, găsindu-se tufari de mesteacăn, fag și spiniș, precum și în „gârneță de stejar, ce au fost apărătură, iar acum este tăiată de către posesor”. Descrierea amănunțită a acestor păduri arată grija deosebită a arendașilor față de esențele de lemn de pe moșiile pe care le luau în posesie, căci valoarea lemnului era diferită de la o esență la alta. Acest lucru indică faptul că veniturile cele mai mari de pe aceste moșii rezultau din exploatarea lemnului, îndeosebi în zonele de munte, unde nu exista loc de câmp pe care să se poată face pâine în vederea vânzării ei. Apoi, tocmai din pricina importanței exploatării lemnului, în vidomostie se arată că în cele 50 de fâlci de pădure de brad de pe coasta Varniții, „din Gura Plotunului i părăul Bejănia” se arată că „au umblat toporul”. Din același motiv, se menționează că cele 250 fâlci „din părăul Pângărăcioru în sus, pe supt Plotun, la gura părăului; și di acolo, părăul înapoi, până în apa Bistriții; și în gios, Pietricica, fața Scăricelii și până la Vișoară, fața dinspre apa Bistriții”, unde se găsesc doar „tufari de mesteacăn, fagu și spiniș” este socotit drept „loc netrebnic, prundiș, râpi, hârtoape” (s.n.). De asemenea, tot pentru a se arăta valoarea moșiei, în catagrafia amintită se consemnează că în Poiana Vădurelele din satul Vădurelele, peste apa Bistriței sunt 12

fălci și 40 prăjini de pădure de „gârneță de stejar, ce au fost apărătură, iar acum <este> tă(i)etă de cătră posesor”.

La 18 decembrie 1844, Costantin Mardare, șeful Secției I a Departamentul Averilor Bisericești, scria arhimandritului Nicon că „ispravnicul ținutului Neamț și amploaiatul acestui Departament, dumnealui sardarul Iancu Pavlov” i-au trimis „prețeluirea veniturilor moșiei Braniștea și Vădurelele”. În consecință, cum această moșie urma a se lăsa pe socoteala egumenului, i se trimitea și o copie după documentul de evaluare („prețeluire”), spre informare („pliroforie”), și i se cerea să comunice cu Departamentului dacă este de acord („nu ai vreo întâmpinare binecuvântată”) cu prețeluirea făcută. Deși documentul întocmit de ispravnic și revizor nu s-a păstrat, suma evaluării moșiei Braniștea și Vădurelele a rămas consemnată pe ultimul rând al conceptului scrisorii din 18 decembrie 1844, care, deși a fost tăiat, este încă lizibil: «7.982 lei, 10 parale».

Între timp, a intervenit moartea arendașului moșiei Vânători, așa încât arhimandritul Nicon a căutat iarăși să obțină posesia ei, scriind, la 16 februarie 1845, din nou mitropolitului ca să mijlocească acest demers: „acum, când logofătul Lupu Balș trecând din viață, chizășul au cerut a i să întoarci chizășie și Epitropie n-au vroit a lua asupra-și urmarea condițiilor contractului, pentru că însuși acela cătră cari o trecusă răposatul s-au lepădat, din pricină că esti scumpă și din pricină că logofătul Balș nu au apucat a-i regularisi scăderili ci-i fâgădu-i-să, și de a nu i să cere producturili contractălueti și a ave slobodă voi la pădure”. Prin urmare, „ca să arătați aceeași bunăvoință asupra acestui sobor [...], să vă milostiviți a mijloci și a stăruii ca să nu să vândă și a doua oară, ce să să lase în gospodăreasca mea căutare, cu un prețu potrivit”. Doar astfel, după *Așăzământ*, aș „putea și eu, cu mai multă înlesniri, îndestula trebuințili mănăstirii și a mă bucura împreună cu tot soborul de bunăvoința și ocrotirea Înaltpreasfințiiilor Voastri”.

Ca atare, la 18 februarie 1845, mitropolitul Meletie scria iarăși Departamentului Averilor Eparhiilor și al Averilor Pământeștilor Mănăstiri că a primit o nouă jalbă de la arhimandritul Nicon, egumenul Mănăstirii Bisericanii, „pentru a i să lăsa în gospodărească căutare moșia Vânătorii cu un preț cuviincios, după legiuirea *Așăzământului*”, căci „zisa moșie este slobodă de împosesuire”. Ca atare, arhiereul ruga zisul Departament „să binevoiască a face cuviincioasa lucrare, pentru înlesnirea nevoilor mănăstirii, fiindcă acea pe care să află mănăstirea, numită Braniștea cu Vadurile, este neîndemânică din pricină că nu se pot face produsele trebuitoare. Ca atare, în locul moșiei Vânători care s-ar fi dat mănăstirii, pentru ca pe seama egumenului să nu fie mai mult de o moșie, mitropolitul arăta că se vor arenda („vinde”) Braniștea cu Vadurile (moșiile „acestea, ce se opriseră pentru mănăstire”).

Din motive necunoscute, acest demers a rămas fără niciun rezultat, motiv pentru care, la 27 martie 1845, șeful Secției I a Departamentului Bisericesc arăta că, potrivit cu articolului al 4-lea al *Pravilei din 1835 pentru organizația cârmuirii averilor pământeștilor*

mănăstiri, egumenul Mănăstirii Bisericieni urma să primească în posesie „moșia pe care este zidită mănăstirea, numită Braniștea și Vădurelele”. Ca atare, se informa Sfatul Cărmuitor că revizorul Departamentului și ispravnicul ținutului Neamț, cercetând cu amăruntul această moșie, au socotit că „veniturile zisei mănăstri [...] s-ar urca la 7.982 lei 10 parale”. Cu toate acestea, arhimandritul Nikon, egumenul mănăstirii, în răspunsul pe care l-au dat Departamentului, socotea că veniturile ce s-ar putea aduna ar fi fost de numai cel mult 3.980 lei și această sumă ar fi rezonabilă pentruarendă numai „dacă s-ar în posesii unui spiculant ce n-ar avea în sarcina sa nici una din casnicile trebuință cărora egumenul esti supus”. În consecință, Dipartamentul trimitea Sfatului, în original, atât evaluarea revizorului, cât și întâmpinarea arhimandritului, pentru a hotărî cele ce ar fi socotit de cuviință. Totodată la finalul acestui doclad, șeful Secției I își exprima opinia că, avându-se în vedere „încungiurările și trebuințele mănăstirii, ca să se poată ține în starea cuviincioasă cu părinții petrecători acolo, ce sânt cu 40 mai multi piste cei regularisiți prin *Așăzământ*, și pe temeiul că și *Așăzământul* din 1835 rostește a se protimisi pe egumeni”, „prețul cuviincios ar fi să se lase pe socoteala egumenului cu 2.500 lei pe an”. De remarcat este faptul că suma «2.500» lei pe an a fost corectată de mâna care a scris textul, cu aceeași cerneală, din «2.000», semn că funcționarul Departamentului Bisericesc a căutat să obțină un preț modic pentru arenda moșiei de către mănăstire, dar cum suma de «2.000» era chiar derizorie, a mai mărit-o puțin, sperând, astfel, ca propunerea sa să nu fie respinsă de Departament.

În ciuda acestei speranțe, la 5 mai 1845, Nicolae Mavrocordat, ministrul Secretariatului de Stat al Principatului Moldovei, comunica Departamentului Averilor Bisericești că Sfatul Cărmuitor a luat aminte „asupra izvoadelor înfățoșate pe lângă docladul acelu Departament [...] pentru suma la cât s-ar sui venitul pe an a moșiei Braniștea și Vădurelele, ce urmează a să lăsa pe socotiala egumenului Mănăstirii Bisericieni, arhimandritul Nikon”. Prin urmare, Sfatul a găsit mai potrivită cu starea moșiei evaluarea făcută „de revizorul rânduit împreună cu dumnealui ispravnicul ținutului, pe suma de 7.982 lei, 10 parale”. Ca atare, „au dat dezlegare că <numai> cu această sumă s-ar cuveni a se protimisi pe egumenul”. Totuși, fiindcă la acea Mănăstire se găseasc „precum să însemnează în doclad, părinți mai mulți decât este hotărât”, Sfatul Cărmuitor a fost de acord să dea moșia amintită „asupra egumenului cu prețul de numai de șapte mii lei pe an, fiindcă și *Pravila* hotărăște numai a se protimisi pe egumeni, iar nu a li se lăsa moșia mai cu îngiosite prețuri decât acelea ce ar da alți mușterei”.

Ca atare, la 14 mai 1845, Secția I a Departamentului Averilor Bisericești transmitea arhimandritului Nikon, că prin adresa Secretariatului de Stat, „cuprinzătoare de încheierea Sfatului Cărmuitor asupra prețului venitului moșiei Braniștea și Vădurelele”, s-a hotărât ca prețul arendeii să fie de 7.000 lei pe an, așa încât îl ruga să răspundă dacă primește a lua în posesie respectiva moșie, pentru ca, în caz de răspuns afirmativ, să se „regularisească <această arendă> asupra preacuvioșii tale”.

Ca atare, la 19 mai 1845, arhimandritul Nicon scria Departamentului Averilor Bisăricești că primește arenda moșiei Braniștea și Vădurelele doar pentru anul următor, <23 aprilie 1845-22 aprilie 1846>, deoarece prețul de șapte mii lei pe an „esti foarte scump”. De aceea, el mai cerea ca, pentru anii viitori, Departamentul să se îngrijească a o da în posesie altora, prin mezat. Prin urmare, rezoluția lui Ioan Sturza logofăt, șeful Secția II a Departamentului, indica publicarea, prin Foile Oficiale, a unor anunțuri publicitare de arendă pentru anii viitori, „spre știința mușterilor, ca să se dea în posesie prin mezat, cu aceleași condiții ce s-au publicat pentru moșiile înposesieti la mezatul din luna trecută, aprilie”. Or, aceste documente arată că deși demersurile pentru această înposesuire au început la 6 iunie 1844, așa încât contractul de arendă să înceapă la 23 aprilie 1845, acesta încă nu fusese semnat de cele două părți contractante la sfârșitul lunii mai 1845.

Abia, la 30 mai 1845, Departamentul Averilor Besericești a transmis egumenului Mănăstirii Bisericieni că, de vreme ce a primit condițiile de arendare, i se încredințează în posesie moșia Braniștea și Vădurelele până la 23 aprilie 1846, cu prețul de șapte mii lei pe an, preț care a fost hotărât de Sfatul Ocârmuitor, iar de la acea dată moșia amintită „să va da posesorului care va lua-o de la mezatul ce urmează a se face”. Totodată, i se mai comunica și faptul că revizorul Săndulachi Dădescu caminar îi va preda moșia și a acareturile de pe dânsa, prilej cu care va trebui să iscălească și catagrafiia privitoare la starea în care sunt acareturile pe care urma a le primi și pe care trebuia să le dea în aceeași stare la încheierea arendei.

Tot la 30 mai 1845, același Departament a poruncit revizorul Săndulachi Dădescu să meargă la moșia Braniștea și Vădurelele din ținutul Neamț, proprietatea Mănăstirii Bisericieni, ca să inventarieze acareturile de pe dânsa și să le predea arhimandritul Nicon, egumenul acelei mănăstiri, care s-a luat în arendă pentru anul următor, până la 23 aprilie 1846, trimitând („přidstavlisând”) Departamentului catagrafia acareturilor iscălită de precuvioșia sa.

Printr-o altă scrisoare din 30 mai 1845, Departamentul Averilor Besericești raporta Sfatului Cărmuitor că, la 17 mai 1845, arhimandritul Nicon i-a răspuns că prețul de 7.000 lei pe an, pe care acesta l-a stabilit pentru arenda moșiei Braniștea și Vădurelele, a Mănăstirii Bisericieni, ar fi prea scump, așa că n-ar fi vrut să primească acest contract de arendă. Totuși, „după stăruința Departamentului, în privire că acum era trecută vremea de a să înposesie altora”, egumenul a acceptat a o lua în arendă „pe sângur anul acesta cu prețul arătat de 7.000 lei”. Ca atare, „pentru viitorii ani, de vreme că egumenul nu o primești pe scoteala sa cu această sumă ci este încuviințată de Sfat”, Departamentul cerea („docladarisăște”) Sfatului să încuviințeze „a pune în lucrare din vreme publicarea ei pentru a să înposesie prin mezat [...], cu adăogire că condițiile înposesierii” vor fi „tot acelea ce s-au încuviințat de Sfat și s-au publicat prin Foile Ofițiale, pentru moșiile care s-au dat în posesie la mezatul din luna următoare”. Ca atare, anunțul de dare în arendă pentru anul 1846 urma a fi publicat în „Foaia Buletinului Oficial” și în „Foaia Sătească”.

Peste aproape o lună, la 23 iunie 1845, Nicolae Mavrocordat transmitea Departamentului Averilor Bisericești că Sfatul Cârmuitor i-a încuviințat docladul de „a se scoate în mezat” arenda moșiilor Braniștea și Vadurile, pe care egumenul Mănăstirii Bisericiani nu le-a primit „asupra-i cu prețul de șapte mii lei decât pe anul acesta”, așa încât șeful Departamentului punea rezoluția „Se vor face publicațiile cuvenite!”.

Abia la 17 iulie 1845, Săndulachi Dudescu caminar a îndeplinit sarcina care i-a fost trasată de Departamentul Averilor Bisericești la 30 mai 1845. Astfel, revizorul Departamentului raporta că „mergând la moșiia Braniștea și Vădurelele, din ținutul Neamțului, pe care să află Mănăstirea Bisericianii, și catagrafisând toate acareturile de pe acele moșii, cu supunere o predstavisăște, adeverită de cuvioșia sa arhimandritul Theodosie, împlinitorul îndatoririlor în lipsa precucvioșii sali arhimandritului Nicon, egumenul acelei mănăstiri, supuind, totodată, cunoștinței Cinstitului Departament că adăogiri de fostul posesor nu sânt, precum nici lipsuri osăbite, decât numai slăbiciunea lămurită prin catagrafie”.

Semnificativ este faptul că pe *recto* și *verso*-ul acestui document, Alecu Vuluță, locțiitorul șefului Secției a II-a a Departamentului Averilor Bisăricești, consemna că moșiia Braniștea și Vădurelele s-a ținut în posesie de către banul Dimitrie Stan și căminarul Vasile Ioan până la 23 aprilie acest an, potrivit contractului din 1841 noiembrie 26, cu care aceștia au luat în posesie toate moșiile Mănăstirii Bisericiani. Or, „prin pontul al 9-lea din acest contract, <acești posesori> sânt îndatoriți ca acareturile și altele, pentru care s-ar fi făcut osebit izvod, să le dea la împlinirea anilor întocmai, precum le-au primit din catagrafie. Însă primită pe lângă acest raport, care catagrafie s-au făcut fără a fi în vedere un asemine izvod, fiindcă lipsește, să ia lămurire că dumnealor posesorii nu au făcut vreo adăogire și nici lipsuri ar fi decât acareturile sânt slabe”, precum: acoperământul de la cârciumă este spart pe multe locuri; la grajd și șură sunt stricați unii dintre dulapii din cari erau făcuți pereții; acoperământul la o pivniță mică era stricat de tot; crășma de la Vădurelele, slabă; cuptorul din lăuntru, stricat cu hornul lui, de lemn; trei ferești, sparte de tot; două uși, stricate; acoperământul crășmii de la Vaduri, stricat tare; acoperământul de la moara de pe Braniștea, stricat.

De asemenea, se mai arăta că pe numita moșie a fost rânduit pădurar un anume Vasăle Crușitul, care trebuia să oprească furtul de lemn din pădurile moșiei pe întreaga perioadă a derulării contractului de posesie.

Ulterior, pe același raport, P(anait ?) Balș, a pus rezoluția ca „pentru acareturi să se scrie Isprăvniciea ca să îndatorească pe foștii posesori a le întocmi, iar pentru iscălirea catagrafiei, să se facă întrebare arhimandritului Nicon”.

Demne de remarcat sunt informațiile cuprinse în *Catagrafia acareturilor de pe moșiia Braniștea și Vădurelele, pe care să află Mănăstirea Bisăricani*, întocmită la 17 iulie 1845. Acest document oferă un adevărat tablou descriptiv al moșiei respective, arătând că acolo erau puține construcții care puteau fi folosite arendași, respectiv doar trei cârciumi și o moară, toate cu anexele lor.

Așadar, crâșma mănăstirii din satul Braniștea era de bârne, acoperită cu draniță, veche, mare, cu acoperământul spart pe multe locuri. Ea avea trei ferești cu cruci de lemn și cu hârtii la ele. În această crâșmă era un cuptor cu hornul său; o ușă de dulapi, cu balamale și clampă de fier; două lavițe de dulapi de brad; o masă mică, tot de dulapi; un scaun lung, cu picioare, de un dulap și un pat de lătunoi cioplite. De această crâșmă a mănăstirii era lipit un șopru, parte de bârne și parte de lătunoi, ce avea o ușă de scânduri, cu țâțâni și încuietori de lemn. Acest șopron era construit în amnare, acoperit cu scânduri și podit, doar pe jumătate, cu lătunoi. Alături mai era un grajd și o șură, amândouă sub același acoperiș, fiind acoperită cu lătunoi și având ușa la grajd cu țâțâni și încuietore de lemn. Această construcție era făcută în amnare îngropate, cu pereții de dulapi, din care unii dulapi erau stricați. Crâșma mai avea și o pivniță mică, cu pereții ei și ai gârliciului de piatră, iar bolta de lemn, cu acoperământ. Deasupra acestei pivnițe era un șopru de scânduri, care era stricat de tot.

În satul Braniștea mai era încă o crâșmă, amenajată într-o casă de bârne, cu tindă, ce era acoperită cu lătunoi și avea trei ferestre deschise cu totul și două uși de scânduri, una la tindă și alta la casă, cu țâțâni și încuietori de lemn. Catagrafia nu consemnează că această cârciumă ar fi avut și alte bunuri, semn că foștii arendași o goliseră de toate piese de mobilier pe care le avuseseră. Alături de această crâșma era și o mică pivniță, cu pereții de piatră și cu bolta de lemn și pământ, iar deasupra ei era un șopru de lătunoi, totul nou.

Tot pe moșia Braniștea se găsea și o moară, pe apa Bistriței, care avea lipită de ea și o casă pentru a șede morarul, amândouă de bârne, construite în amnare și acoperite cu scânduri, însă acoperământul era „vechiu tare și putred”. În schimb, podul morii era bun. Construcția mai avea și două uși de scânduri, una la casa morarului și alta la moară, cu țâțâni și încuietori de lemn. În moară se găseau: o pereche de pietre bune; un crânciu, cu două cercuri și fus de fier; un grindei bun, cu două cercuri și două cepuri; două roți, una de apă și una de mâsele, bune; un coș de turnat boabele ce urmau a fi măcinate, bun, cu toate ale lui, precum și o ladă bună, pentru curs făina.

Și în satul Vădurelele se găsea o crâșmă de bârne, ce fusese făcută într-o casă cu tindă, veche tare, cu trei ferești, sparte de tot, și cu două uși, cu țâțâni și încuietori de lemn, de scânduri, dar stricate. Acoperământul acesteia era de scânduri, dar stricat tare. În această crâșmă se găseau: un cuptor stricat, cu hornul lui de lemn; două lavițe de dulapi și o masă mică de două scânduri. Tot la crâșma din Vădurelele era și o pivniță mică, căptușită cu lătunoi, cu ușa ei din două bucăți; și la ușă, deoparte sânt bălămale de fier, iar de cealaltă parte, țâțâni de lemn și încuietore de fier.

Din faptul că în toate crâșmele de pe această moșie erau puține piese de mobilier, respectiv câte o masă mică și două lavițe (la care se mai adaugă, doar în crâșma mănăstirii din satul Braniștea, un scaun lung și un pat de lătunoi cioplite pentru cei care se îmbătau și adormeau acolo) și că aveau alături de ele doar niște pivnițe mici reiese că acestea aveau puțini mușterii, care, foarte probabil, erau cam aceiași consumatori

obișnuiți. De altfel, în anafora lui Alecu Balș către domn, din 25 iulie 1844, se arată că moșia Braniștea și Vadurile din jurul Mănăstirii Bisăricani, avea „puțini lăcuitori”, ceea ce explică numărul redus de mușterii. Ca atare, pentru a-și ține băutura, cârciumarilor le erau de ajuns astfel de pivnițe mici. Dată fiind această situație, este evident că arendașul nu avea un câștig prea mare, mai ales că aceste crășme nu se aflau la vaduri comerciale, unde era tranzit de călători și, în consecință, mulțime de mușterii.

De asemenea, sărăcia lucie din aceste crășme este arătată de faptul că nici cea mai importantă dintre ele nu avea sticle la ferești, ci hârtie, în vreme ce cealaltă crășmă din satul Braniștea nu mai avea nici măcar această hârtie la ferestre. În schimb, în satul Vadurile, probabil, bețivii spărseseră toate ferestrele crășmei respective.

De asemenea, cuptoarele cu hornuri de lemn arată că în aceste crășme se găteau și bucate, probabil, îndeosebi pentru familia crășmarului.

Totodată, din această catagrafie mai constatăm și că posesorii nu întrețineau bunurile de pe moșiile luate în arendă, chiar dacă acestea puteau fi minimale dacă îi puneau țăranii să le repare, căci acești arendași urmăreau să obțină profit maxim, așa încât eliminau orice fel de cheltuială, oricât de mică ar fi fost, pentru întreținerea imobilelor respective

Ca atare, în ciuda obligației trasate foștilor arendași, la mijlocul lunii iulie 1845 de către P(anait ?) Balș, șeful Secției a II-a a Departamentului Averilor Bisăricești, de a repara acareturile deteriorate, aceștia nu s-au conformat în luna care a urmat. Astfel, cu câteva zile mai înainte de 9 august 1845, Departamentul scria isprăvnicului ținutului Neamț, că din catagrafia acareturilor de pe moșia Braniștea și Vădurelele, proprietatea Mănăstirii Bisericiani, pe care moșie au ținut-o în posesie banul Dimitrie Stan și caminarul Vasili Ioan, care au lăsat acareturile în rea stare, și anume: acoperământul la crășmă spart prin multe locuri; unii dintre dulapii de la pereții grajdului și ai morii erau stricați; acoperământul de la o pivniță mică, stricat de tot; crășma de la Vădurelele în rea stare, cu hornu din lăuntru stricat și fereștile sparte; asemenea, acoperământul și ușile stricate; de asemenea, și acoperământul de la moara de pe Braniște era în rea stare. Ca atare, îi cerea „să îndatorească” pe acești foști posesori „a aduci în stare bună acareturile arătați, după cari Isprăvnicia, așa bine întocmite, să le dea pe sama precuvioșiei sale, arhimandritului Nicon”.

În același timp, documentele din grupajul de mai jos cuprinde mai multe arhaisme, dintre care unele nu se găsesc în dicționare sau al căror sensuri din documente sunt diferite de cele propuse de autorii acestor dicționare.

DOCUMENTS REGARDING THE LEASE OF THE ESTATE AROUND BISERICANI
MONASTERY BY ARCHIMANDRITE NICON (1844-1845)

(Abstract)

Despite its enormous importance, the question of the administration of the monastery estates between 1832-1859 is a subject that has remained unaddressed in Romanian historiography, mainly because of the difficulties posed by the transitional Cyrillic palaeography in which these documents are written.

Through the 1835 Act for the Organisation of the Monasteries' Estates, Prince Mihail Sturza set up the Department of Monasteries' Estates, which took over the administration of almost all monasteries' estates. Thus, although formally the monasteries and archpriestly sees retained their property rights over their old estates, these were leased, by public auction, to laymen, and the proceeds went into the state budget. In return for this income, each monastery received a fixed amount from the village budget for the maintenance of the monastery.

According to the same settlement, the Moldavian Government left in the administration of each abbot only one of the estates that their monastery had owned until then, so that they could more easily provide the necessary food for the monks, guests and pilgrims. However, in return for this right to administer the estate, the abbots also had to pay rent to the Church Department.

In this context, we bring to the attention of researchers the correspondence of Archimandrite Nicon, the abbot of Bisericani Monastery, between 1844 and 1845, in order to receive the use of the land to which this monastery was entitled according to the above-mentioned Royal Decree.

From these documents it can be seen that although initially the abbot Nicon of the Bisericani Monastery wanted to receive the lease of the Vânătorii estate, where cereals and legumes could be cultivated, it was leased to the minister Lupu Balș (the cousin of the head of the Department of Church Assets, who had organised the auctions for the lease of monastery estates). As such, Bisericani Monastery received another estate, called Braniștea and Vădurelele, which was only forests, without agricultural land, which nobody wanted to lease.

ANEXE

1.

6 iunie 1844

Cinstitului Dipartament a Averilor Besericești,

Spre mai bună pliroforie Cinstitului Dipartament de nevoile ce întimp<ină>² soborul Monastirei Bisericani pentru producturile trebuitoare și spre încredința<re>² că cerire(a) a să lăsa pe socoteala monastirei, într-on³ preț cuviincios, moșii<a Vână>²torii este rezonală⁴ și potrivită Așăzământului statornicit, să alătura<ză>² întocmai copie de

pe raportul preacuviosului arhimandrit Nicon, egumenul mona<stirii>², pentru cari poftim pe Cinstitul Dipartament să binevoiască a re<gu>²larisi cele de cuviință, spre îndestulare(a) aceștii, potriviti cu Așzământul.

<de a doua mână, cu aceeași cerneală neagră, semnătura:>

M(elet)i mitropolit Moldaviei <m.p.>

<iar de mâna care a scris textul:>

Director Mitrop(oliei), I. Vasiliu <m.p.>

No. 450.

1844 iuni(e) 6.

<pe verso-ul celei de-a doua file a scrisorii (f. 22v), de mâna care a scris textul, adresa:>

Cinstitului Dipartament a<l>¹ Averil(o)r Besericești.

No. 450.

<pe recto-ul primei file a scrisorii, de a treia mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, nr. de înregistrare:>

No. 378, trec(u)t.

Primit 30 iuni(e) <l>¹844.

<tot pe recto-ul primei file a scrisorii, de a patra mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, rezoluția:>

În privirea mijlocirii p(ărintelui) mitropolit și pe temeiu Pra<vilei>², să se docladirisască Sfatul(u)i. Iar pe de altă parte, s<ă>² scrie revizorul(u)i, ca s-o tahminese cu multă scumpeta<te>².

L(upu) Pe(nu ?)⁵ <m.p.>

<iar pe verso-ul celei de-a doua file a scrisorii (f. 22v), de a cincea mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, notița arhivistică:>

1844.

Osăbi, dellă pentru moșiile hărăzite eparhiilo<r>¹ și monastirilor pentru casnicile trebuințe.

1b.

<ante 6 iunie 1844>

Copie de pe jalba arhimandritului Nicon, egumen(ul) M(o)n(a)s(ti)rei Bisericiani

Din toate monastirile pământești, acele(a) supuse la organizația Așzământului, M(o)n(a)s(ti)rea Bisericianii este ce(a) mai înpovorată³ cu soboru' și la cel mai tare locu.

Și cu toate aceste(a), ea este cea mai înstrâmbătită⁶, peste chiar legiuirea Așăzământului, care, după toată strictuirea⁷, lasă fieștcăria m(o)n(a)s(ti)ri câte o moșie în gospodăreasca căutare a igumenului.

Moșia Vânătorii a aceștii m(o)n(a)s(ti)ri, care în toată vremea de mai-nainte era în căutarea m(o)n(a)s(ti)ri și unde era chiar lăcuința igumenilor, carii având⁸ [a]⁹ în grije și a umbla pentru interesurile soborului, nu putea sta la m(o)n(a)s(ti)ri¹⁰ pentru greutatea și tăria locului, după cum este cunoscut Înaltpreasfințiilor Voastre. Și de această, acum, moșie, m(o)n(a)s(ti)re<a>² este lips<â>¹¹tă, fiind dată în posesie, împreună cu toate celela<n>²te moșii, cu contractul lucrător pân(ă) la april(ie) viitor. Din care pricină, sânt nevoit a plătit prețul producturilor îndoite¹², pentru că lăcuiorii se feresc a merge cu încărcat pân(ă) în vârful muntelui, unde m(o)n(a)s(ti)rea este zidită.

Pentru îndemânarea soborului, în dreptatea ce Așăzământul i-o legiu(i)este, plecat, mă rog Înaltpreosfințiilor Voastre ca se binevoiți a regularisi cele de cuviințe³, spre a se lăsa zisa moșie, Vânătorii, într-u<n>¹ preț cuviincios, pe socoteala igumenului, unde să fie și vitele mănăstirii¹³; a căria preți³ se va scădea din suma încuviințată pentru ținerea acestei m(o)n(a)s(ti)ri, unde numărul călugărilor trece peste îndoit decât cu suma lăsată prin Așăzământ, <ce>¹ sânt regularisiți a se ține. Neputându-se aplicarisii pentru Biserici zicerea prin Așăzământ «a se lăsa moșia dimpregiurul m(o)n(a)s(ti)rii»¹⁴, pentru că aceasta este zidită pe un munte, într-un codru unde nici o falce de arat nu este, decât o poiană pentru erburit¹⁵, care se numește Braniștea.

Iscălit, Nikon arhimandrit.

<de a doua mână, care a corectat textul, nota:>

Pentru întocmai, Th. Alicăndresc(u) <m.p.>.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 1r și f. 22, orig., c. neagră; sigiliu de închidere în ceară galbenă, rupt; Anexa **1b** la, f. 2r-v, copie autenticată, hârtie albastră, c. neagră.

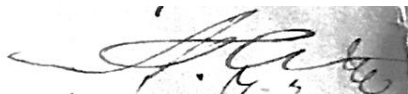
¹ Omis.

² Rupt.

³ Așa în text.

⁴ Așa în text pentru «rezonabilă».

⁵ Semnătura «L(upu) Pe(nu)», lectură nesigură, deoarece nu conține decât literele «L», «P» și «e».

⁶ Așa în text pentru «nedreptățită».

⁷ Așa în text pentru «strictetea».

⁸ Cuvântul «având» a fost corectat de a doua mână, cu altă cerneală neagră, din «ave(a)».

⁹ Cuvânt de prisos, ce trebuia tăiat după corectura.

¹⁰ Cuvântul «m(o)n(a)s(ti)re» a fost corectat de a doua mână, cu altă cerneală neagră, din «m(o)n(a)s(ti)ri».

¹¹ Rupt la şnuruirea dosarului.

¹² Aşa în text pentru «îndoit».

¹³ Aşa în text, spre deosebire de restul textului, unde se foloseşte cuvântul «monastire». Totodată, aici cuvântul «mănăstirii» a fost corectat de a doua mână, cu altă cerneală neagră, din «mănăstirei».

¹⁴ Ghilimelele aparţin copistului acestei jalbe.

¹⁵ Aşa în text pentru «creşterea ierbii».

2.

6 iulie 1844

Departamentul Averilor Bisericeşti¹.

Dumisale paharnicului Grigori Dabija,

Pe lângă însărcinările ce ți s-au pus, prin poronca cu no. 265, a catagrafisî starea moşiiilor dinpregiurul Mănăstirilor Bogdana, Pângarații și Coşula, să scrie dumitale ca în acel prilej să catagrafisăști, de asăminea, și moşiiia Vânătorii din țanutul Neamțului, a Mănăstirii Bisăricanii. Și, potrivit lămurirei cerută prin numerarisita² poroncă, în unire cu dum(nea)l(ui) dregătoriul țanutului, căruia îndeosăbi s-au scris, să faceți cu multă scumpătate un tahmin³ de tot venitul éi, care, adiverit cu iscălitura dum(i)s(ale), să-l pridstavlisăști Departamentului cât mai neîntârziet.

<de a doua mână, cu altă cerneală neagră, semnătura:>

A(lecu) Balş <m.p.>.

<de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, semnătura:>

D.D. P(anait ?) Balş <m.p.>.

<iar de mâna care a scris textul:>

Şef S(ectiei), C(ostantin) Mardare <m.p.>.

Secția I.

No. 461⁴.

1844 iulie 6⁵.

<pe verso-ul celei de a doua file a scrisorii (la f. 14v), de a patra mână, adresa:>

Departamentu' Averil(o)r Bisăriceşti

Dumisale pah(a)r(nicului) Grigori Dabij(a),

No. 461.

<iar pe recto-ul primei file, în partea superioară, iar de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, rezoluția:>

Secția I.

Primit 1844 iulii⁶ 16.

Fiindcă moșie Vânătorii s-au dat în pos[es]esii prin mezat și s-au lăsat egumenului moșie Braniște(a), apoi să va scrie atât revizorului, cât și Isprăvnicie(i) de Niamți⁷ a catagrafisi și a prețului moșie Braniște(a).

P(anait ?) Balș <m.p.>.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 6r și f. 14v, orig., hârtie albastră, c. neagră; sigiliu de închidere în ceară roșie, rupt. Conceptul² acestui doc. în *ibidem*, f. 3r-v, hârtie albastră, c. neagră.

¹ Antetul «Departamentul Averilor Bisericești» este tipărit.

² Numerarisita = amintita, pomenita, numita.

³ Tahmin = socoteală aproximativă.

⁴ Numărul «461» a fost scris ulterior, de a patra mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

⁵ Numărul «6» a fost scris ulterior, de a patra mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

² „La revizorul pah(a)r(nicul) Dabija,
No. 461¹.

1844, iuli(e) 6².

Pe lângă însărcinările³ ce ți s-au pus, pren porunca cu no. 265, a catagrafisi starea moșii(o)r dinprejiurul mănăstiril(o)r Bogdana, Pângărați și Coșula, să scrie dumi(tale) ca în acel prilej să catagrafisiști, de asemenea(a)⁴, și m<o>⁵șie⁶ Vânătorii, din ținutu' Neamțului, a M(ă)n(ă)s(ti)rii Bisăricanii. Și potrivit⁷ lămuririi⁸ cerută pren numerarisita poruncă [făcând c<u>⁹ multă scumpătate]¹⁰, în unire cu dum(nealu)i dregătoriul ținutu(lui), căruia îndiosăbi s-au scris, să faciți(i) cu multă scumpătate un tahmin de tot venitul éi, cari, adevérit cu iscălitura dum(nea)v(oastră), să-l pridstavlisști Dipartamentului cât mai neîntârziat⁷.

¹ Numărul «461» a fost scris ulterior, cu altă cerneală neagră, de a doua mână, care a corectat textul.

² Data «6» a fost scrisă ulterior, cu altă cerneală neagră, de a doua mână, care a corectat textul.

³ Cuvântul «însărcinările» a fost scris, în continuarea rândului, de mâna care a scris conceptul, după ce a tăiat cuvântul «celi».

⁴ Formula «de asemenea(a)» a fost scrisă ulterior, deasupra rândului, cu altă cerneală neagră, de mâna care a scris textul.

⁵ Rupt la șnuruirea dosarului.

⁶ Așa în text.

⁷ Formula «și potrivit» a fost scrisă ulterior, deasupra rândului, cu altă cerneală neagră, de mâna care a scris textul, după ce a tăiat cuvintele «cu toată».

⁸ Cuvântul «lămuririi» a fost corectat de mâna care a scris textul, cu aceeași cerneală, din cuvântul «lămurirea».

⁹ Rupt la șnuruirea dosarului.

¹⁰ Formula «făcând c<u> multă scumpătate» a fost tăiată cu o linie de mâna care a scris textul.

⁶ Luna «iulie» a fost subliniată de cel care a scris rezoluția.

⁷ Așa în text.

3.

6 iulie 1844

La isprav(ni)c(ul) ținutu(lui) Neamțu,

No. 462¹.

1844, iuli(e) 6².

Departamentul acesta, având trebuință a cunoaști stare(a) și venitul moșiei Vânătorii [din acel ținutu]³, proprietari⁴ a M(ână)s(ti)rii Bisăricanii, din acel ținutu, scrie dumis(ale) ca, în unire cu revizorul său, dumis(ale) pah(a)r(nicul) Grigori Dabija, [să o tahmiluiț(i)⁵ cu scumpătate]⁶, căruia îndiosăbi s-au poruncit, să faceț(i)⁷ cu scumpătate un tahmin de tot venitul éi, cari, adeverit de dum(nea)ta și revizor, să-l pridstavlisiț(i) acestui Departament cât mai neîntârziet.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 4r-v, orig. (concept), hârtie albastră, c. neagră.

¹ Numărul «462» a fost scris ulterior, cu altă cerneală neagră, de a doua mână, care a corectat textul.

² Data «6» a fost scrisă ulterior, cu altă cerneală neagră, de a doua mână, care a corectat textul.

³ Formula «din acel ținutu» a fost tăiată cu o linie de mâna care a scris textul.

⁴ Așa în text pentru «proprietate».

⁵ A tahmilui = a face o socoteală aproximativă.

⁶ Formula «să o tahmiluiț(i) cu scumpătate» a fost tăiată cu o linie de mâna care a scris textul.

⁷ Cuvântul «faceț(i)» a fost scris ulterior, deasupra rândului, cu aceeași cerneală neagră, de mâna care a scris textul, după ce a tăiat cuvintele «o potcăluț(i)».

4.

6 iulie 1844

Preaînălțate Doamne,

Preacuviosul arhimandrit Nicon, egumenul Monastirei Biser<i>¹canii, prin jalobă către preasfințitul mitropolit, să tângu(i) este că din toate monastirile pământești supuse la organizația Așăzemântului, acea m(o)n(asti)re <este>¹ cea mai împo<vă>²rată, că sobor(ul) de călugări a cărora număr trece peste îndoit de<cât>¹ prin Așăzemânt sânt regularisiți a se ține. Și zidită la cel mai tare loc, pe <un>¹ munte, înpregiurul cărie n-ar ave(a) decât o poeană³ cu câteva fălci fânaț, numit<ă Bra>¹niște(a). Și cu toate aceste(a), ea ar fi cea mai strămbătățită⁴, peste chear³ leguiera Așăzemântului, pe a căru³ temeiu

cere ca din moșiile acei monastiri să i se lase una și anume Vânătorii⁵, cu un preț potrivit, care să se scadă din soma încuviințate pentru ținerea a <celei>¹ m(o)n(a)s(ti)ri.

Care jalobă, preasf(ințitul) mitropolit, pe lângă adresa supt no. 450 <că>¹tră acest Departament, în copie o⁶ alătorează, cu adăogire că cererea prin ea cuprins<ă>¹, cunoscându-o și preasfinție sa de rezonală⁷ și potrivită Așăzemântului, mijlocește a <să>⁸ și îndestula.

În privirea căria și după încredințarea ce Departamentul acest<a>¹ au luat și din lucrările mai denainte, precum și chear³ din hrisovul Înălțimei Voa<stre>¹ dat egumenului, că m(o)n(a)s(ti)rea arătată este cea mai cu numeros sobor și fără nici o moșie prin pregiur, de la care să se poată îndemâna întru ținerea ei în bună orânduială, fiind toate moșiile acestei m(o)n(a)s(ti)ri împesuite, precum contractele de față dovedesc.

Supt iscălitul, plecat aducând la știința Înălțimei Voastre tânguirea numitul egumen și cererea ce face de a i se lăsa arătată moșie Vânătorii, într-un⁹ preț potrivit cu glăsuirea artic(olului) al 4-le(a) <din>¹ Așăzemântul pământestelor³ m(o)n(a)s(ti)ri, așteaptă înalta hotărâre ce Veți binevoi a da.

A<l>¹⁰ Înălțimei Voastre plecat(ă) slugă,

<de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, semnătura:>

L(upu) Pe(nu ?)¹¹ <m.p.>.

<iar de mâna care a scris textul:>

Secția I din Depart(amentul) Aver(ilor) Bisericești,

No. 463¹².

1844, iulie 6¹³ zile.

<în partea superioară a primei file, de a patra mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, rezoluția:>

Să încuviinț(e)ază a să face potrivită lucrare cu Pravila pentru monastirile pământești, făcându-să monastirii legiuita înlesnire.

În 8 iulie 1844,

M(ihail)¹⁴ <Sturza voievod>¹⁰ <m.p.>.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 5r, orig., c. neagră.

¹ Rupt.

² Rupt la șnuruirea dosarului.

³ Așa în text.

⁴ Strâmbătățită = nedreptățită.

⁵ Cuvântul «Vânătorii» a fost subliniat de mâna care a scris textul.

⁶ Pronumele «o» a fost completat ulterior, de a doua mână, care a corectat textul, cu al doilea tip de cerneală neagră, între cuvintele «copie» și «alătorează».

⁷ Așa în text pentru «rezonabilă».

⁸ Șters și rupt.

⁹ Litera «n» din articolul nehotărât a fost scrisă ulterior, deasupra rândului, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră.

¹⁰ Omis.

¹¹ Semnătura «L(upu) Pe(nu), lectură nesigură, deoarece nu conține decât literele «L», «P» și «e».

¹² Numărul «463» a fost scris ulterior, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

¹³ Numărul «6» a fost scris ulterior, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

¹⁴ Semnătura domnului pare să cuprindă doar inițiala prenumelui său.

5.

10 iulie 1844

Cătră Cinst(itul) Dipartament Averilor Bisăricești,

Ispravnicul țin(u)t(ului) Neamțul(u)i,
Raport.

Poronca cu no. 462, Săcșia I^{iu} 1, în cuprindiri că iscălit(ul), în uniri cu revizorul pah(a)r(nicul) Grigori Dabija, să s(ă) facă cu scumpătați un tahmin di tot venitul moșii Vânătorii, propieta² a Mănăstirii Bisăricanii, din acestu țin(u)t, pri[i]mindu-și³, cu cuvenita cinst(e), să răspundi că o asămine lucrari nu s-au putut înainti din pricină că dum(nea)lui revizorul nu să află la țin(u)t(ul) acesta.

Și, totodată, pe lângă aceasta, în[n]apoști pachetul cu no. 461 urmat cătră revizor, spre ce(a) de cuviinți regularisiri.

<de a doua mână, cu altă cerneală neagră, semnătura:>

Aga D(imitrie) Catargi <m.p.>.

<de a treia mână, cu cerneală maro, semnătura:>

Samiș, Gligori Iam(andi) <m.p.>.

<iar de mâna care a scris textul:>

No. 6.091⁴.

1844, iuli(e) 10.

<pe verso-ul celei de-a doua file a scrisorii (f. 13v), iar de a treia mână, cu aceeași cerneală maro cu care sameșul Iam(andi) s-a semnat și a pus nr de înregistrare, adresa:>

Cinstitului Dip(a)r(tament) <al>⁵ Averilor Bisăricești.

Is(pravnicul) țin(u)t(ului) Neamț,
Raport.
No. 6.091.

<iar pe *recto*-ul primei file a scrisorii, în partea superioară, de a patra mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, nr. de înregistrare:>

No. 426, trec(u)t.

Primit, 1844, iulii 16.

<tot pe *recto*-ul primei file a scrisorii, marginal, de a cincea mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, rezoluția:>

La della,

P(anait ?) Baș <m.p.>.

<tot pe *recto*-ul primei file a scrisorii, în partea de jos, de a șasea mână, cu al cincilea tip de cerneală neagră, nota:>

[Această dellă nu s-au pri[i]mit la arhivă]⁶.

<iar pe *verso*-ul celei de-a doua file a scrisorii (f. 13v), de a șaptea mână, cu al șaselea tip de cerneală neagră, notița arhivistică:>

1844.

Moșiei M(ă)n(ă)s(ti)rii⁷.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 10r-v și f. 13v, orig, hârtie albastră, c. neagră, trei sigilii de închidere în ceară roșie, rupte.

¹ Așa întâi pentru «întâiu».

² Așa în text pentru «proprietate».

³ Așa în text.

⁴ Numărul «6.091» a fost scris ulterior, de a treia mână, cu cerneală maro, pe loc lăsat necompletat.

⁵ Omis.

⁶ Nota «Această dellă nu s-au primit la arhivă» a fost tăiată ulterior, de a cincea mână, cu al cincilea tip de cerneală neagră, cu o linie ce trasează o succesiune de meandre.

⁷ Formula «Moșiei M(ă)n(ă)s(ti)rii» lectură nesigură, deoarece textul a fost tăiat cu mai multe linii orizontale.

6.

<ante 25>¹ iulie 1844

Departamentul Averilor Bisericești².

Cătră Isprăvnicia ținutului Neamț,

Fiindcă moșia Vânătorii s-au dat în posesie prin mezat, ear³ egumenului s-au lăsat moșia Braniște(a) apoi, pre lângă cele cuprinsă prin⁴ poronca cu no. 267⁵, a catagrafisi starea moșilor dinpregiurul Monastirilor Pângarații și Bisericanii⁶, să scrie acei Isprăvnicii ca în acel prilej să catagrafiscă, de asemenea(a), și moșia mai sus pomenită, din ținutul Neamțului, a monastirei Bisericanii. Și potrivit lămuririi cerute prin numerarisita poroncă, în unire cu revizorul acestui Departament, d(umnealui) pah(a)r(nicul) Grigorie Dabija, căru⁷ îndeosebi s-au scris, să se⁸ facă cu multă scumpătate un tahmin din tot venitul ei, carele, adiverit cu iscălitura ocârmuitoariului acelu post, precum și a d(umi)sale revizorului, se-l⁹ pristavlisiți¹⁰ Departamentului cât mai neîntârziet.

Secția Iⁱ 11.

No. 554¹².

1844 iulie ...¹³, zile.

Iașii.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 7r, orig. (concept), hârtie albastră, c. neagră.

¹ Datat după numărul de înregistrare al acestui document, care este cu aproape 100 de poziții mai mare decât numerele de înregistrare («461», «462», «463»), al documentelor emise de Departamentul Bisericesc la 6 iulie 1844 (v. *supra*, doc. nr. 2, 3 și 4), și la numai vreo zece numere de înregistrare de documentul Departamentului Averilor Bisericești («564») din 25 iulie 1844 (v. *infra*, doc. nr. 8).

² Antetul «Departamentul Averilor Bisericești» este tipărit.

³ Așa în text pentru «iar».

⁴ Formula «lângă cele cuprinsă prin» a fost corectată de a doua mână, cu altă cerneală neagră, din formula «pre ... (un cuvânt ilizibil, deoarece locul a fost răzuit și scris deasupra cuv. «lângă»!) însărcinările deși s-au pus prin».

⁵ Numărul «267» a fost completat ulterior, de a doua mână, cu altă cerneală neagră.

⁶ Formula «Monastirilor Pângarații și Bisericanii» a fost corectată de a doua mână, cu altă cerneală neagră, din formula «Monastirilor Bogdana, Pângarații și Coșula».

⁷ Așa în text.

⁸ Pronumele reflexiv «se» a fost scris ulterior, cu aceeași cerneală, de mâna care a redactat textul, între cuvintele «să» și «facă».

⁹ Formula «se-l» a fost corectată de a doua mână, cu altă cerneală neagră, din «să-l».

¹⁰ A prestavlisi / pristavlisi / predstavlisi / pridstavlisi = a transmite un raport rezultat în urma unei cercetări prealabile; a face cunoscut, a relate despre ceva în scris.

¹¹ Așa în text pentru «întâi».

¹² Numărul «554» a fost scris ulterior, de a patra mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

¹³ Loc lăsat necompletat.

7.

<ante 25>¹ iulie 1844

La revezorul² pah(a)r(nicul) Grigori Dabija și Isprăv(ni)ci(a) țân(u)tu(lui) Niamțu.

No. 555³.

1844 iulie ...⁴.

Fiindcă moșia Vânătorii s-au dat în posesie prin mezat, iar egumenului s-au lăsat moșia⁵ Braniște(a), apoi, pe lângă însărcinările ce ți s-au pus prin poronca cu no. 265, a catagrafisă⁶ starea moșiil(o)r din pregiurul Mănăstiril(o)r Bogdana, Pângarații și Coșula, să scrie dumi(tale) ca în acel prilej să catagrafisăști, de asămine(a), și moșie⁷ mai sus pomenită din țân(u)t(ul) Niamțului, a Măn(ă)s(ti)rii Bisăricanii. Și p<o>⁸trivit lămuririi cerută prin numerarisăta poroncă, în unire cu dum(nealui) dregătoriul țân(u)tu(lu)i, căruia îndeosăbi s-au scris, să faceț(i) cu multă scumpătate un tahmin di tot venitul iai⁹, care, adiverit cu iscălitura dum(nea)v(oast)r(ă), să-l pridstavlisăști Departamentului cât mai neîntârziat.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 8r-v, orig. (concept), hârtie albastră, c. neagră.

¹ Datat după numărul de înregistrare al acestui document, care este cu aproape 100 de poziții mai mare decât numerele de înregistrare («461», «462», «463»), al documentelor emise de Departamentul Bisericesc la 6 iulie 1844 (v. *supra*, doc. nr. 2, 3 și 4), și la numai vreo zece numere de înregistrare de documentul Departamentului Averilor Bisericești («564») din 25 iulie 1844 (v. *infra*, doc. nr. 8).

² Așa în text pentru «revizorul».

³ Numărul «555» a fost scris ulterior, de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

⁴ Loc lăsat necompletat.

⁵ Formula «iar egumenului s-au lăsat moșia» a fost corectată de a doua mână, cu altă cerneală neagră, din fomula «și s-au lăsat egumenului moșia».

⁶ A catagrafisă = a catagrafia, a înregistra, a inventaria; a întocmi o catagrafie (recensământ, inventar).

⁷ Așa în text.

⁸ Rupt la șnuruirea dosarului.

⁹ Așa în text pentru «ei».

8.

25 iulie 1844

Preaîn[n]ălțate Doamne,

Cerirea pre(a)cuvioșiei sale arhimandritului Nicon, egumen(ul) Monastirei Bisăricanii, sprijănită de mijlo<ci>¹rea preosfințitului mitropolit, de a să lăsa pe socoteala

acei mona<s>²tiri, cu un preț cuviincios, moșie Vânătorii, pentru înlesnirea țânerii soborului de pă<rinți>³ pitrecători în aciașă monastire, Departamentul, cu anafora o supt no. 463, au supus-o În[n]ălțimei Voastre spre hotărâre. Și asupra aceștei⁴ anaforale, pri[i]mindu-să Înnalta Voastră încuviințare, poroncitoare de a să face lucrare potrivit(ă) cu Prav<ila>³ pentru monastirile pământești, pentru legiuita înlesnire a aceștii monastiri, spre <în>³tocmai urmare, trebuința au cerut a să lămuri mai întâiu venitul zisii moșii, ca după ace<ea>³ să s(ă) chibzuiască și cătimea cu care să s(ă) lasă pe socoteala egumenului.

Mai în[n]ain<te>³ de săvârșirea zisăi lămuriri, începându-să mezatul în Mitropolie pentru înposesuirea moși<ilor>³ clirosului, mușterei, adunaț(i) la strigarea celoralalte moșii a Monastirei Bisăricanii, <s-au>³ arătat cu stăruință de a înposesue⁵ și moșie⁴ Vânătorii, propuind a da un preț folositori <când>¹³ s-ar striga. În privirea cărora stăruiri, suptiscălitul, întru dorință de a să spori ve<nitul>³ acestor casă, cu unirea a⁶ preosfințitului mitropolit și chear a egumenului, au prii<mit>³ înposesuirea⁷ iai⁹, care, în urma peritoșcei⁸ de 24 ciasuri⁴, au și rămas asupra dum(i)s(ale) log(o)f(ă)țului Lupu Balș, cu preț de 2.100 galbeni¹⁰ pe an și cu îndatorire ca posesorul să dei pe tot anul de pe aciașă moșie o cătime de producturi pentru trebuința monastirei.

Odată însă cu înposesuirea aceștei⁴ moșii, s-au chibzuit, cu unirea preosfințitului mitropolit și a mădulări<lor>³ de față a Comitetului Chendral¹¹, ca în locul iai⁹ să s(ă) lasă pe socoteala monastirei moșie⁴ dinpregiuru-i, numită Branîștea și Vadurile, care moșie are pe dânsa numai ceva loc de fânaț, fi<ind>³ acoperită cu păduri și <cu>¹ puțini lăcuiitori, ca aciașta să fie pentru înlesnirea monastire<i>³, spre întimpinearea⁴ musaferil(o)r și a altor neapărate trebuinți.

Deci, suptiscălitul, cu prescrierea mai sus arătatelor înpregiurări, cu supunere roagă pe În[n]ălțimea Voastră ca să binevoit(i) a-i da dizlegare dacă încuviințat(i) aciașă măsură.

A<l>¹ În[n]ălțimei Voastre plecat(ă) și supusă slugă,
<de a doua mână, cu altă cerneală neagră, semnătura:>
A(lecu) Balș <m.p.>.

<de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, semnătura:>

D.D. P(anait ?) Balș <m.p.>.

<iar de mâna care a scris textul:>

Șef S(ectiei), C(ostantin) Balașnicu <m.p.>.

Secție I^{iu}¹² din Departament(ul) Averil(o)r Bisăricești.

No. 564¹³.

1844, iulie 25 zăle.

Iașii.

<pe *recto*-ul primei file, în partea superioară, de a patra mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, rezoluția:>

Să încuviințază, în 26 iuli(e) 1844.

M(ihail)¹⁴ <Sturza voicvod>¹ <m.p.>.

<tot pe *recto*-ul primei file, în partea superioară, sub rezoluția precedentă, de a cincea mână, cu cerneală maro, a doua rezoluție:>

Lucrarea să va face după pri[i]mirea raportul(u)i revizorului.

L(upu) Pe(nu ?)¹⁵ <m.p.>.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. ♣r-v, orig., c. ncagră.

¹ Omis.

² Sters.

³ Rupt.

⁴ Așa în text.

⁵ A înposesui = a lua o moșie în arendă („posesie”).

⁶ Așa în text, «unirea a».

⁷ Împoscuire = luarea în arendă („poscuic”) a unei moșii.

⁸ Peritoșcă / peritocică = adjudecare, încheierea unei licitații, încheiere. «Peritoșcă de 24 ciasuri» = adjudecare în urma unei licitații ce trebuia organizată rapid, în doar 24 de ore.

⁹ Așa în text pentru «ci».

¹⁰ Pentru cuvântul «galbeni» s-a folosit semnul «#».

¹¹ Așa în text pentru «Central».

¹² Așa în text pentru «întăiu».

¹³ Numărul «564» a fost scris ulterior, de a patra mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

¹⁴ Semnătura domnului pare să cuprindă doar inițiala prenumelui său.

¹⁵ Semnătura «L(upu) Pe(nu), lectură nesigură, deoarece nu conține decât literele «L», «P» și «e».

9.

26 noiembrie 1844

<f. 23r>

No. 2

Lit(e)r(a) S.

Vedomostiea analoghisirii pădurii aflătoare pe moșiea Braniștea și Vădurerile¹, propieta² a Monastirii Bisericanil(o)r.

<f. 24r>

Lista analoghisirii pădurii aflătoare[i] pe moșiea Braniște(a) și Vădurelele,

propieta² a Monastirei Bisericanii.

Fălci	Prăjâni	Numire(a) locurilor	Soiul lemnului
40	45	Pădurea	stejar.
20		Pârătura } Pădure mai } proastă } Între părăile Pluton și Bejăniia	
45		Plotunului i părăul	
50		Bejăniea ³ , coasta Varniții	tij brad, în care au umblad ⁴ toporul.
45		pe Dialu Mare și Simonul	fac ⁵ .
100		p<e> ⁶ supt poalele Dialului Mare i a Ghermanului, Coasta Varniții și până în Bâtca Crucii.	mestiacă ³ , plop, carpăn și ariniș.
<hr/> 399	<hr/> 45		
	150	din apa Pângărăciului și pe la Bâtca Cruții ⁷ , fundul Scăricelii, pe din gios de Văcărie, pân' în hotarul moșii mon(asti)r(ii) Bistriții.	huciagu și tufari de mestiacă ³ , în care loc esti și imașul satului; să găsaști, alocuri, câte un stejar și câte un fagu.
250		din părăul Pângărăciuru în sus, pe supt Plotun, la gura părăului; și di acolo, părăul în[n]apoi, pân' în apa Bistriții; și în gios, Pietricica, fața Scăricelii și pân' la Vișoară, fața dinspre apa Bistriții.	loc netrebnic, prundiș, râpi, hârtoape, găsindu-să tufari de mestiacă ³ , fagu și spiniș.
		<u>satul Vădurelile, pisti apa Bistriții</u> ⁸	
12	40	în Poiana Vădurelile	gârneț ⁹ de stejar, ci au fost apărătură, iar acum <esti> ¹¹ tă(i)etă de cătră posesor.
412	40	Adică trei sute doâzăci fălci și patruzăci și cinci prăjâni pădure mare și patru sute doâsprezăci fălci și patruzăci prăjâni tufari și loc netrebnic, care, neputându-să măsură cu prăjina, s-au făcut această analoghie de cătră noi, lăcuiitorii satilor mai gios însămnote, în ființa a dum(i)s(a)li privighitorului de ocol și a privilighetului ¹¹ rânduit, care sume de fălci cuprind, piste tot,	

șapte sute treisprezăci fălci și cinci prăj(ă)n(i), pentru care, spre temeiu de credință, scriindu-ni-să numile, noi am pus degițile, încridințând și cu pecetia sătiască.

1844, no(i)emvr(ie) 26 zile.

<de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, numele următorilor săteni, precedate de amprente lor digitale:>

Eu, Simioan Berbece pasnicu <a.d.>.

Eu, Gheorghii Crușin ot¹² ...¹³ <a.d.>.

Eu, Ioan Crușitu ot¹² ...¹³ <a.d.>.

Eu, Gavril Șârpe ot¹² ...¹³ <a.d.>.

Eu, Grigorii Șârpe ot¹² ...¹³ <a.d.>.

Eu, Vasile A Savii ot¹² ...¹³ <a.d.>.

Eu, Neculai Nichifor, di pi partea moșii Bistriții <a.d.>.

Eu, Niculai Panțiru, vornicu ot¹² Pângărăciur <a.d.>.

Eu, Gavril A Tudurii pasnicu <a.d.>.

Eu, Gheorghii Gușătu pasnicu <a.d.>.

Vădurelile

Eu, Ioan Gușătu vornicu <a.d.>.

<tot de a doua mână, semnătura:>

Gheorghii sîn Diman a<r>g<a>t (?)¹⁴ <m.p.>.

<de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, semnătura:>

preutu' Theodooru¹⁵ <m.p.>.

(l.p.)¹⁶

<de a patra mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, rezoluția:>

Preveghetoriu de ocol(ul) Muntelui, țin(u)t(ul) Niamțului³.

Acești analogii de păduri fiind făcuți de numiții de mai sus în fața și a iscălitului, unde să și adeverește cu iscălitura și pecetii¹⁷ acestui postu.

1844, no(ie)mv(rie) 26.

No. 542.

Iordachi Șoimariu <m.p.>.

(l.p.)¹⁸

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 23r și 24r-v, orig., hârtie albastră, c. neagră și două sigilii în fum.

¹ Așa în text pentru «Vădurelile». Toponimul «Vădurerile» a fost corectat de mâna care a scris textul, cu aceeași cerneală neagră, din cuvântul «Vădurările».

² Așa în text pentru «proprietate».

³ Așa în text.

⁴ Așa în text pentru «umblat».

⁵ Așa în text pentru «fag».

⁶ Rupt la șnuruirea dosarului.

⁷ Așa în text pentru «Crucii».

⁸ Subliniat în original.

⁹ Gârniță = arbore mic, asemănător cu stejarul, dar cu frunzele lungi, fără pețiol (care crește, mai ales, la șes și la poalele munților), folosit în construcții.

¹⁰ Omis.

¹¹ Privilighet = persoană care făcea parte din categoria „treptelor privileghete”, în care intrau feciorii de preoți, protopopi și diaconi, mazilii, ruptașii și ruptele Vistieriei. Membrii acestor „trepte privileghete” nu plăteau birul în cislă (adică împreună cu birnicii satelor) și nu erau obligați la havalele. Fiecare dintre ei plătea (în 4 sferturi) o sumă de bani ca dajdie, după cum li se fixase de către Vistierie, pe fiecare nume în parte. Această sumă varia de la o persoană „privilighetă” la alta, după documentele de iertare ce li s-au acordat nominal de către domni și de starea lor materială.

Privileghetul din acest document este preutul Theodoru, care a autentificat actul împreună cu privighetorul ocolului Muntelui.

¹² Slavonism, care înseamnă «de la».

¹³ Loc lăsat necompletat.

¹⁴ «Dimăn a(r)g(a)t (?)», lectură nesigură. Numele Diman este o formă a numelui Dima (Aurelia Bălan-Mihailovici, *Dicționar onomastic creștin. Repere etimologice și martirologice*, Ediția a II-a, revăzută, București, Editura Sophia, 2009, p. 145, sub voce: Dima)

¹⁵ Așa în text, cu doi de «o».

¹⁶ Peceterea are, în câmpul sigilar, legenda: «satul Pângărăciorul», iar în exergă legenda: «A(n) 1840. Țânutul Niamțu. N(o) 484».

¹⁷ Așa în text pentru «pecetea».

¹⁸ Sigiliul are, în câmpul sigilar, un cerb, iar în exergă legenda: «Ținutul Niamțul. Ocolul Muntelui 1840».

10.

18 decembrie 1844

Departamentul Averilor Bisericești¹.

Preacuvioșiei sale, arhimandritului Nicon, egumenul M(ă)n(ă)s(ti)rei Bisericanii,

D(umnealui) ispravnicul ținutului Neamț și ampoiatiul acestui Departament, d(umnealui) sard(a)r(ul) Iancu Pavlov, pe lângă raportul cu no. 18, au pristavlisit Departamentului, între altele, și prețeluirea veniturilor moșiei Braniște(a) și Vădurelile, pe care se află M(ă)n(ă)s(ti)rea, și care, după Așăzământ, urmează a se lăsa pe socoteala preacuvioșiei tale. De pe care prețeluire, alăturându-să aice întocmai copie, spre pliroforie³, să scrie preac(uvioșiei) tale ca să răspunzi Departamentului dacă nu ai vreo întimpinare² binecuvântată asupra arătatei prețăluiri⁴.

Prin ispravnicul țin(ut)ul(ului) Neamț, cu poronca² no. 1.648.

<de a doua mână, cu alt tip de cerneală neagră, semnătura:>

Șef S(ectției), C(ostantin) Mardare <m.p.>.

<iar de mâna care a scris textul:>

Secția I.

No. 1.647.

1844, dechemv(rie) 18 zile.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 11r, orig. (concept), c. neagră. Lipsă documentul ce a fost anexat inițial la acest raport.

¹ Antetul «Departamentul Averilor Bisericești» este tipărit.

² Așa în text.

³ Pliroforie = informație, informare.

⁴ Formula «dacă nu ai vreo întimpinare binecuvântată asupra arătatei prețăluiri» a fost scrisă dedesubtul textului, de a doua mână, cu altă cerneală neagră, după ce a tăiat formula «dacă pri[i]mești a să regularisi de la Sf(ân)t(ul) Gheorghie viitoriu asupra preacuvioșiei tale zisa moșie cu prețul arătat în prețăluire d 7.982 lei, 10 parale».

11.

18 februarie 1845

Cinstitului Dipartament a<l>¹ Averil(o)r Eparhiil(o)r și

a<l>¹ Averil(o)r Pământeștil(o)r M(ă)n(ă)s(ti)ri,

Jalba cu care iarăș(i) au intrat cătră noi pre(a)cuvioșie sa arhimandritul Nicon, egumenul M(ă)n(ă)s(ti)rei Bisericanii², pentru a i să lăsa în gospodăriască căutari moșia Vânătorii cu un preț cuviincios, după legiuirea Așăzământului, împărțășindu-o² acelui Departament, cu cinste il poftim ca³, așa precum zisa moșie esti slobodă de înposesuire,

să binevoiască a face cuviincioasa lucrare, pentru înlesnirea nevoil(o)r m(ă)n(ă)s(ti)rii, fiindcă ace(a) pe cari să află m(ă)n(ă)s(ti)re(a), numită Braniște(a) cu Vadurile, esti neîndemânică din pricină că nu să pot face produsele trebuitoare. Și în locul Vânătoril(o)r, să vor vinde acestea, ce să oprisă pentru m(ă)n(ă)s(ti)re.

<de a doua mână, cu alt tip de cerneală neagră, semnătura:>

M(elet)i mitropolit Moldaviei <m.p.>

<de a doua mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, semnătura:>

Direct(o)r(ul) Mitrop(oliei), I. Vasiliu <m.p.>.

<iar de mâna care a scris textul:>

No. 119

1845, fevr(uarie) 18

<pe verso-ul celei de-a doua file a scrisorii (f. 54v), de a patra mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, notița arhivistică:>

<1>¹844.

54. Moșiilor lăsati egu<me>¹nilor.

<iar pe recto-ul primei file a scrisorii, în partea superioară, de a cincea mână, cu al cincilea tip de cerneală neagră, nr. de înregistrare:>

Secția II.

No. 220, trec(u)t.

Primit, 19 fevr(uarie) <1>¹845.

11b.

16 februarie 1845

Înaltpreosfințite Stăpâne,

Înaltpreosfinție Voastră cunoașteți cu încredințari nevoili soborului Sf(i)nt(ei) Mă(năsti)ri Bisăricanii, nu mai puțin și strămtoririli² ce întâmpin(ă) din pricină, că [că] singură această măn(ăsti)ri n-au avut oprită până acum vreo moșie pentru trebuința sa.

Această încungiurari, după buna vroi<n>¹ți ci păstrați pentru ocrotiri unui numeros sobor, V-au îndemnat, la trecutul an, 1844, prin adres(ul) no. 450, a mijlocii cătră Dipart(amentul) Bisăricescu ca, potrivit Așăzământului, să s(ă) lesă⁴ în gospodărea<s>⁵ca me(a) căutari una din moșiili măn(ăsti)rii, și anumi Vânătorii, aceia⁶ ci și mai în[n]ainti au fost ținută pentru asămine(a) nevoi, pentru că ace(a) pi cari esti măn(ăsti)re(a) nu are nici loc di hrană, fără dicât o poiană și păduri. Pi cari temei, și Dip(a)rt(amentul) au mijlocit încuviințare(a) Preaîn[n]ălțatului Domn.

Vă esti cunoscut și înpregiurare(a) după cari nu s-au lăsat zisa moșii, că a urmat, după singură stăruința a doi persoane ci să arătasă di mușterei, când și eu, ca să doviescu că nu am dorit să [mi]⁷ să lesă pentru vreo spiculație diosăbită, n-am făcut stăruința a mi

să opri. Iar acum, când logof(ă)t(ul) Lupu Balș trecând din vi[i]ață, chizășul au cerut a i să întoarci chizășie. Și Epitropie n-au vroit a lua asupra-ș(i) urmare(a) condițiil(o)r contractului, pentru că însuși acela cătră cari o trecusă răp(o)s(atul) s-au lepădat, din pricină că esti scumpă și din pricină că logofăt(ul) Balș nu au apucat a-i regularisi scăderili ci-i fâgădu-i-să, și <prin urmare>¹ de a nu i să cere producturili contractălueti⁸ și a ave slobodă voi la pădure.

Cu multă smerenie, năzu(i)escu iarăș(i) la Înaltpre(o)s(finție) V(oa)str(ă), rugându-vă plecat ca să arătați aceiaș(i)² bunăvoință asupra acestui sobor și să vă milostiviți a mijloci și a stăruii ca să nu să⁹ vândă și¹⁰ a doaa oară, ci să să lasă în gospodăreasca me(a) căutari, cu un prețu potrivit, după *Așăzământ*.

<Așa> s-ăru² pute(a) și eu cu mai multă înlesniri, îndestula trebuințili măn(ăsti)rii și a mă bucura împreună cu tot soborul di bunăvoință² și ocrotirea În[n]altpreasfințiilor Voastri.

A<l>¹ În[n]altpreasf(i)n(țiilor) V(oastre) întru tot supus,
(iscălit) Nicon arhimandr(i)t.

1845, fevr(uarie) 16.

Iașii.

Pentru întocmai cu orighinal(ul),

<de a doua mână, cu altă cerneală neagră, semnătura:>

Th(eodosie) asimeandrit¹¹ <m.p.>.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 25r și f. 54, orig., hârtie albastră, c. neagră; Anexa: **11b** la f. 26r-v, copie autentificată, hârtie albastră, c. neagră.

¹ Omis.

² Așa în text.

³ Cuvântul «ca» a fost corectat de mâna care a scris textul, cu aceeași cerneală, din «că».

⁴ Așa în text pentru «să se lase».

⁵ Rupt.

⁶ Așa în text pentru «aceea».

⁷ Pronumele personal «mi» a fost tăiat ulterior, de a doua mână, cu altă cerneală neagră.

⁸ Așa în text pentru «contractate».

⁹ Cuvântul «să» a fost adăugat ulterior, de a doua mână, cu altă cerneală neagră.

¹⁰ Cuvântul «și» a fost corectat de a doua mână, cu altă cerneală neagră, din «așa».

¹¹ Așa în text pentru «arhimandrit».

12.

27 martie 1845

Doclad la Sfat.

Secția I¹.

No. 467².

1845, mart(ie) 27³ zile.

Pe temeiu⁴ Pravilei din <1>⁵835 pentru organizația cîrmuirii averil(o)r pământeștil(o)r monastiri, urmînd a se lăsa⁶, precum la altile, și la Monastirea Bisericanii, potrivit cu articol⁵ al 4-le(a) moșiea⁷ pe care esti zidită monastirea, numită Branște(a) și Vădurelile⁸, cu protimisis pe socotiala egumenului [s-au socotit atunci prețul cuviincios de ...⁹ lei]¹⁰.

Suptiscălitul, după¹¹ a sa neapăra[ta]tă datorie a cunoaște adivarata stare <a>⁵ venitului éi¹², prin revizorul rînduit di la Dipartament dinpreună cu ispravnicul țân(u)tului Niamțului⁷ [de a cerceta cu amăruntul]¹³, au pri[i]mit acum¹⁴ știință[m] [și pentru moșiea Branștea i Vădurerile¹⁵, pe care esti zidită monastirea, arătătoare]¹⁶ de veniturile zisăi mon(ast)ri¹⁷, ci s-ar urca la 7.982 lei 10 parale.

Iar arhim(andritul) Nikon, egumenu' aceștii mon(ast)ri, pe lângă întâmpinătoriu^l său răspuns ci au dat Dipartamentului, au alăturat osăbită însămnare a venituril(o)r ce încredințază că s-ar pute(a) aduna, <care ar fi de>⁵ numai¹⁸ până la¹⁹ 3.980 lei [<și această sumă ar fi potrivită numai>⁵ dacă s-ar în posesui unui spiculant ce n-ar ave(a) în sarcina sa nici una din casnicile trebuință cărora egumenul esti supus]²⁰.

Dipartamentul, cu căzuta cinste, înfătoș(e)ază pe lângă aceasta, în original, atât primi[ri]rea revizorului, cât și întimpinare(a)⁷ arhim(andritului), ca²¹ avându-le Sfatul în vedere, să binivoiască a da cuvinita dezlegare, după luari aminte.

Însă făcută⁷ de pre(a)sfințitul mitropolit, dinpreună cu suptiscălitul, propunerile²² arhimandritului, care în mai multe puncturi să socotesc cu cuvânt și în privirea încungiurăril(o)r și²³ a trebuințal(o)r mănăstirii, ca să s(ă) poată țâne în starea cuviincioasă cu părinții petricători acolo, ce sânt cu 40 mai multi piste cei regularisiț(i)²⁴ prin Așăzământ, și pe temeiu²⁵ că și Așăzământul²⁶ din <1>⁵835 rostește a să protimisi pe egumeni, s-au socotit că²⁷ prețul cuviincios ar fi să să lasă pe socoteala egumenului²⁸ cu 2.500²⁹ lei pe an [ci esti cu un sporiu de ...⁹ lei]³⁰.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 27r-v, orig. (concept), hârtie albastră, c. neagră. Lipsă cele două documente ce au fost anexate inițial la acest referat (propunere).

¹ Formula «*Sețiea I*» a fost scrisă ulterior, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, la marginea foii.

² Numărul «457» a fost scris ulterior, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

³ Numărul «27» a fost scris ulterior, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

⁴ Formula «pe temeiu» a fost scrisă deasupra rîndului de mână care a scris textul, cu aceeași cerneală, după ce a tăiat formula «după punerea în lucrare a».

⁵ Omis.

⁶ Formula «urmând a se lăsa» a fost scrisă deasupra rândului de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat cuvântul «lăsându-să».

⁷ Așa în text.

⁸ Formula «numită Braniște(a) și Vadurelile» a fost scrisă deasupra rândului de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat formula «după punerea în lucrare a».

⁹ Loc lăsat necompletat.

¹⁰ Formula «s-au socotit atunci prețul cuviincios de ... lei» a fost tăiată cu o linie de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră.

¹¹ Cuvântul «după» a fost scris deasupra rândului de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat formula «însă gășind de».

¹² Cuvântul «ei» a fost scris deasupra rândului de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat formula «moșilor lăsate pe socotiala egumenil(o)r».

¹³ Formula «de a cerceta cu amăruntul» a fost tăiată cu o linie de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră.

¹⁴ Cuvântul «acum» a fost scris deasupra rândului de mână care a scris textul, cu aceeași cerneală.

¹⁵ Așa în text; rotacism.

¹⁶ Formula «și pentru moșia Braniștea i Vădurerile, pe care esti zidită monastirea, arătătoare» a fost tăiată cu o linie de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră.

¹⁷ Formula «zisăi mon(ast)ri» a fost scrisă deasupra rândului de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră.

¹⁸ Cuvântul «numai» a fost scris deasupra rândului de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat formula «di pi moșie cuprinzătoare».

¹⁹ Hârtia unde a fost scrisă formula «până la» este, parțial, ruptă și ștearsă.

²⁰ Formula «dacă s-ar în posesui unui spiculant ce n-ar ave(a) în sarcina sa nici una din casnicile trebuință căroră egumenul esti supus» a fost tăiată cu o linie de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră.

²¹ Cuvântul «ca» a fost corectat de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, din «și».

²² Cuvântul «propunerile» a fost corectat de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, din «propunirili».

²³ Cuvântul «și» a fost scris deasupra rândului, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat formula «arătate de pricuvioșea sa».

²⁴ Formula «cei regularisiț(i)» a fost scrisă sub rândul suprascris, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat formula «numărul încuviințat de», pe care tot ea o scrisese mai înainte în rândul de deasupra.

²⁵ Formula «și pe temeiu'» a fost scrisă sub rând, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat formula «în cari privire», pe care tot ea o scrisese mai înainte, tot sub rândul inițial.

²⁶ Formula «ce sânt cu 40 mai multi piste cei regularisit(i) [numărul încuviințat de] prin Așăzământ și pe temeiu' [în cari privire] că și Așăzământul» a fost scris deasupra rândului de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat formula «și în privire».

²⁷ Formula «s-au socotit că» a fost scrisă deasupra rândului, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat formula «cu un preț cuviincios, după înțelegerea avută și cu preosfințitul mitropolit) că».

²⁸ Formula «pe socoteala egumenului» a fost scrisă deasupra rândului de mână care a scris textul, cu aceeași cerneală.

²⁹ Suma «2.500» a fost corectată de mână care a scris textul, cu aceeași cerneală, din «2.000».

³⁰ Formula «s-au socotit că» a fost scrisă deasupra rândului, de mână care a scris textul, cu al doilea tip cerneală neagră, după ce a tăiat formula «numărul incuviințat de» pe care tot ea îl scrisese în rândul de deasupra.

13.

5 mai 1845

Secretariatul de Stat al Prințipatului Moldovei.

Secția II.

No. 1054.

Anul 1845, luna maiu, 5 zile.

Iașii.

Departamentul Averilor Bisericești,

După luarea aminte asupra izvoadelor înfătoșate pe lângă docladul¹ acelui Departament, cu no. 467, pentru suma la cât s-ar sui venitul pe an a moșiei Braniștea și Vădurelile, ce urmează a să² lăsa pe socotiala egumenului Monastirei Bisericanii, arhimandrit(ul) Nicon, Sfatul, găsind mai potrivit cu starea moșiei pe acel făcut de revizorul rânduit împreună cu dumnealui ispravnicul ținutului, pe suma de 7.982 lei, 10 paral(e), au dat dezlegare că cu aciastaș sumă s-ar cuveni a să protimisi pe egumenul.

Dar în priivire că la acea monastire s-ar fi găsind, precum să însămniază în doclad, părinți mai mulți decât este hotărât, apoi moșiea să să lasă asupra egumenului cu prețul numai de șapte mii lei³ pe an, fiindcă și Pravila hotărăște numai a să protimisi pe egumeni, iar nu a li să lăsa moșiea mai cu îngiosite prețuri decât acele(a) ce ar da alți mușterei.

Pentru care, cu cinste să face cunoscut, spre dezlegare la nomerarisitul⁵ doclad.

<de a doua mână, cu altă cerneală neagră, semnătura:>

N(icolae) Mavrocordat <m.p.>.

<de a treia mână, cu cerneală maro, nota:>

Împlinitor îndatoririlor de director, Ip(ate ?) Baldovin spat(a)r <m.p.>.

<de a patra mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, nota:>

Șeful Secției, Polizu <m.p.>.

<de a cincea mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, rezoluția:>

No. 634, trec(u)t.

Primit, 7 maiu <1>⁵845.

< în partea superioară, de a șasea mână, cu al cincilea tip de cerneală neagră, nr. de înregistrare:>

Secție I.

Să să împărtășască egum(enului) M(ă)n(ă)s(ti)rii Bisăricanii.

I. Sturza log(o)f(ă)t <m.p.>.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 28r, orig., hârtie albastră, c. neagră.

¹ Doclad = referat, propunere

² Formula «ce urmează a să» a fost scrisă deasupra rândului, de mâna care a scris textul, cu al doilea tip cerneală.

³ Subliniat în original, de mâna care a scris textul.

⁴ Nomerarisit = amintit, numit.

⁵ Omis.

14.

14 mai 1845

Preacuv(ioșiei) sale, arhim(a)ndr(itul) Nicon, egumen(ul) Mon(a)st(irii)
Bisăricanii,

No. 849¹.

1845, mai 14².

Secția I^{iu3}.

Adresul Secretariat(u)l(ui) de Stat, cuprinzăt(o)r de încheerea⁴ Sfat(u)lui Cărmuitor asupra prețului venitului moșiei Braniștea și Vădurelile, ce s-au socotit a să lăsa asupra precuvioșii tale cu preț de șapte mii lei pe an.

Dep(a)r(tamentul) împărtășește pe lângă aceasta, în copie, din care luând pre(a)cuvioșia ta lămurire, vei răspunde Dep(a)r(tamentu)l(ui) dacă pri[i]mești posesi[i]a acei moșii cu prețul aratat de 7.000 lei, ca, la 23 apr(ilie) a anului curgăt(o)r, să s(ă) regularisască asupra precuvioșii tale.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 29r, orig., hârtie albastră, c. neagră.

¹ Numărul «849» a fost scris ulterior, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

² Numărul «14» a fost scris ulterior, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, pe loc lăsat necompletat.

³ Așa în text pentru «întâiu».

⁴ Așa în text.

Cătră Cinst(itul) Departament al Averil(o)r Bisăricești,
Egumenul Monastirii Bisăricanii,

Pri[i]mind adresa acestui Dep(a)r(tament) supt no. 849, în alăturare cu copii di pi adresa Secretari[i]at(u)lui de Stat supt no. 1.054, prin care mi să face întrebare dacă pri[i]mesc posesiia moșiei Braniștea și Vădulele cu preț de șapte mii lei pe an, asupra cări[i]a cu cinste răspund că moși[i]a pomenită cu prețul acesta este foarte scumpă, și de aceea¹ nu o pot pri[i]mi pe mai multă vreme decât pentr(u) anul următ(o)r; și <primesc>^{1bis} aceasta după însărcinarea ce mi să pui din partea Cinstitului Dep(a)r(tament), care, pentr(u) anii viitori, va binevoi a regularisi a ei înposesiere prin mezat.

<de a doua mână, cu aceeași cerneală neagră, semnătura:>

Nicon arhimandrit <m.p.>.

1845, mai 19².

<în partea superioară a foii, de a treia mână, cu al doilea tip de cerneală neagră, nr. de înregistrare:>

No. 764, trec(u)t.

Pri[i]mit la 22³ maiu 1845.

<dedesubt, de a patra mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, rezoluția:>

Secția II.

Întrucât să atinge de prețul pe anul acesta, în această mărginire să va cuprinde prin cnigile venituril(o)r moșiilor m(ă)n(ă)s(ti)r(iii); iară întrucât să atingi pentru anii viitori, pe care preacuvioșia sa nu vo(i)ești a o pri[i]mi cu acest preț, să va publica prin Foile Ofițiale, însămnându-să termenul la ...⁴, spre știința mușteriiilor, ca să s(ă) dei în posesie prin mezat, cu acele(a)ș(i) condiții ci s-au publicat pentru moșiile înposesieti la mezatul din luna trecută, apr(ilie).

<de a cincea mână, cu al patrulea tip de cerneală neagră, completarea la rezoluție:>

Iar mai întâi, să va docladarisi Sfat(ulu)i.

<de a șasea mână, cu al cincilea tip de cerneală neagră, semnătura:>

I. Sturza log(o)f(ă)t <m.p.>.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 30r, orig., hârtie albastră, c. neagră.

¹ Așa în text.

^{1bis} Omis.

² Numărul «19» a fost corectat de aceeași mână cu altă cerneală neagră din «17».

³ Numărul «22» a fost corectat de aceeași mână cu altă cerneală neagră din «19».

⁴ Loc lăsat liber, cam pentru două cuvinte.

16.

30 mai 1845

La egum(e)n(ul) M(o)n(a)st(irii) Bisericanii.

No. 986.

1845, mai 30.

Luându-să în priivire răspunsul prec(u)v(ioșiei) <tales¹ din 17 a următoarii luni, cuprinzător că numai pe anul următor pri[i]mești posesiia moșiei Braniști și Vădurelile² cu prețul de șapte mii lei pe an, hotărât di Sfatul Ocârmuitor³, Depart(amentul) vă faci cunoscut că pe acest an vi să și lasă această posesie pân' la 23 apr(ilie) <1>¹⁸⁴⁶, precum aț(i) pri[i]mit-o. Și⁴ de la ace(a) vremi să va da posesorului care va lua-o di la mezat(ul) ce urmează⁵ a să face, [va rămâni di la mezatul ci ari a să faci, pentru urmari căru(i)a să vor regularisi[rea] lucrările cuveniti]⁶.

Iar pentru trădari moșiei, acum⁷, și a acareturill(o)r de pe dânsa în pri[i]mirea prec(u)v(ioșiei) tali, s-au însărcinat pi revizorul d(umnealui) cam(ina)r(ul) Sândulac(hi) Dădescu⁸, di la cari pri[i]mindu-o, vei iscăli catagrafiia, ca în stari ci vei pri[i]mi acareturili, în aceea să li și dați la (i)eșiri.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 31r-v, orig. (concept), hârtie albastră, c. neagră.

¹ Omis.

² Cuvântul «Vădurelile» a fost corectat de mâna care a scris textul din «Vadurili».

³ Formula «hotărât di Sfatul Ocârmuitor» a fost corectată, de a doua mână, cu altă cerneală neagră, din formula «după închierea Sfatului Ocârmuitor».

⁴ Formula «precum aț(i) pri[i]mit-o și» a fost scrisă deasupra rândului, de a doua mână, cu altă cerneală neagră, după ce a tăiat cuvântul «iar».

⁵ Formula «să va da posesorului care va lua-o di la mezat ce urmează» a fost corectată de mâna care a scris textul, cu aceeași cerneală neagră, din formula «să va înposesui posesorul asupra căruie prin mezat urmează».

⁶ Formula «va rămâni di la mezatul ci ari a să faci, pentru urmari căru(i)a să vor regularisi[rea] lucrările cuveniti» a fost tăiată de mâna care a scris textul, cu aceeași cerneală neagră.

⁷ Cuvântul «acum» a fost scris deasupra rândului, de mâna care a scris textul, cu aceeași cerneală neagră.

⁸ Formula «d(umnealui) cam(ina)r(ul) Sândulac(hi) Dădescu» a fost scrisă pe loc lăsat liber, de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră.

La revizorul d(umnealui) cam(ina)r(ul) Săndulachi Dădescu¹,

No. 987².

1845, mai 30

Moșia Branîștia și Vadurili, din țin(u)t(ul) Niamțului, proprietă³ a Mon(a)st(irei) Bisericanii, lăsându-să pentru anul următor, pân' la 23⁴ apr(ilie) <1>⁵846, pe socoteala precuvioșiei sali, arhimandritul Nikon, egum(e)n(ul) aceștii mon(a)st(iri), Depart(amentul) scrie dum(i)tali[i] ca să mergi la numita moșâi(e) și cu toată lămurirea să⁶ catagrafisești acareturile de pi dânsa, pe cari⁷, dându-li [denpreună cu moșia]⁸ în⁹ sama prec(u)v(ioșiei) sali, cu catagrafie iscălită de dum(nea)ta, să pridstavlisăști Dipart(amentului) pe aceea¹⁰ iscălită de prec(u)v(ioșia) sa.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 31v și f. 36r, orig. (concept), hârtie albastră, c. neagră.

¹ Formula «d(umnealui) cam(ina)r(ul) Săndulachi Dădescu» a fost scrisă pe loc lăsat liber, de a doua mână, cu al doilea tip de cerneală neagră.

² Formula «No. 987» a fost completat ulterior, pe loc lăsat liber, cu al patrulea tip de cerneală neagră, de a patra mână, care a corectat textul.

³ Așa în text pentru «proprietate».

⁴ Numărul «23» a fost corectat din numărul «26» de mâna care a scris textul, cu aceeași cerneală.

⁵ Omis.

⁶ Formula «la numita moșâi(e) și cu toată lămurirea să» a fost scrisă deasupra rândului și în colțul din dreapta foi, de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat cuvântul «să».

⁷ Formula «pe cari» a fost scrisă deasupra rândului, de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat cuvântul «și».

⁸ Formula «denpreună cu moșia» a fost scrisă deasupra rândului, de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, după care a fost tăiată, cu aceeași al doilea tip cerneală folosit la corectură, de mâna care a scris-o.

⁹ Cuvântul «în» a fost corectată, de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, din cuvântul «pe».

¹⁰ Formula «pe aceea» a fost scrisă deasupra rândului, de a treia mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, după ce a tăiat cuvântul «catagrafie».

Doclad(ul) Sfatului,

No. 988.

1845, maiu 30¹.

Încuviințarea Sfatului pentru lăsarea moșiei Braniștea și Vădurelile, a M(ă)n(ă)s(ti)r(ii) Bisericanii, pe socoteala egumenului cuprindi 7.000 lei pe an.

Departamentul, împărțându-o precuviosului arhimandrit Nicon, egumenul aceștii m(ă)n(ă)s(ti)r(ii), au pri[i]mit răspunsul său din 17 a curgătoarei, cupr<i>²nzător că moșia cu acest preț ar fi [pre(a)]³ scumpă și nici ar pute(a)-o pri[i]mi asupra-ș(i); dar⁴, după stăruința Departamentului, în pri[i]vire că acum era trecut(ă) vremea de a să înposăsie altora⁵, s-au îndeplinit a o lua ș(i)⁶ pe sângur anul acesta, cu prețul arătat de 7.000 lei. Iar pentru viitorii ani, de vreme că egumenul⁷ nu o pri[i]mești pe⁸ scoteala sa cu această sumă, ci este încuviințată de Sfat, Departamentul [cu cinste(a)]⁹ căzută, docla(darisăște)]¹⁰ urmează a pune în lucrare din vreme publicarea ei, pentru a să înposesie¹¹ prin mezat.

Drept care, cu căzuta cinste, docladarisăște Sfatului spre¹² încuviințare, cu adăogire că condițiile înposesierii el urmează a le apleca¹³ tot acele(a) ci s-au încuviințat de Sfat și s-au publicat prin Foile Ofițiale, pentru moșiile care s-au dat în posesie la mezatul din luna următoare.

<pe verso-ul celei de-a doua file a scrisorii (f. 35v), în partea superioară, de mâna care a scris textul, cu aceeași cerneală neagră, notițele:>

La redacție Foii Buletinului <Oficial>¹⁴, no. ...¹⁵.

<La redacție Foii>¹⁶ Sătești, no. ...¹⁵.

1845 maiu ...¹⁵.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 32r-v și f. 35v, orig. (concept), hârtie albastră, c. neagră.

¹ Numărul «30» a fost corectat de mâna care a scris textul din «28».

² Rupt la snuruirea dosarului.

³ Cuvântul «pre(a)» a fost tăiat de mâna care a scris textul.

⁴ Cuvântul «dar» a fost scris deasupra rândului, cu aceeași cerneală, de mâna care a scris textul, după ce a tăiat cuvântul «decât».

⁵ Formula «în priivire că acum era trecut(ă) vremea de a să <da> în posesie altora» a fost scrisă deasupra rândului, cu aceeași cerneală, de mâna care a scris textul.

⁶ Cuvântul «și» a fost scris deasupra rândului, cu aceeași cerneală, de mâna care a scris textul, după ce a tăiat cuvântul «asupra».

⁷ Cuvântul «egumenul» a fost scris în continuarea rândului, cu aceeași cerneală, de mâna care a scris textul, după ce a tăiat cuvântul «supt».

⁸ Cuvântul «cu cinste(a)» a fost scris în continuarea rândului, cu aceeași cerneală, de mâna care a scris textul, după ce a tăiat formula «ari cinste(a)».

⁹ Formula «pe» a fost scrisă în continuarea rândului, cu aceeași cerneală, de mâna care a scris textul, după ce a tăiat formula «cu acea».

¹⁰ Formula «cu cinste(a) căzută docla(darisăște)» a fost tăiată, cu aceeași cerneală, de mâna care a scris textul.

¹¹ Așa în text pentru «a se da în posesie».

¹² Cuvântul «spre» a fost scris în continuarea rândului, cu aceeași cerneală, de mâna care a scris textul, după ce a tăiat formula «cu adăogire».

¹³ Așa în text pentru «aplica».

¹⁴ Omis.

¹⁵ Loc lăsat necompletat.

¹⁶ Pentru formula «La redacție Foi» s-a folosit semnul continuității, sub forma unei linii neîntrerupte, pus sub rândul anterior.

19.

23 iunie 1845

Copii.

Dizlegarea Sfatul(u)i, cu no. 1.523, la do<c>¹ladul acestui Dipart(ament) cu no. 988, din 23 iunii <1>¹845.

După înpregiurările arătate în docladul acelu Departament, cu no. 988, pentru moșiile Braniște(a) și Vadurile, pe cari egumen(ul) M(ă)n(ă)st(i)r(ii) Bisericanii nu li-ar fi pri[i]mind asupra-i cu prețul de șapte mii lei decât pe anul acesta, Sfatul Cârmutoriu au încuviințat a să scoate în mezat, precum să propune prin numerarisât(ul) doclad, dispri cari gios iscălitul ari cinste a face cunoscut acel(u)i Depart(ament), spre regularisâre.

Iscălit,

N(icolae)² Mavrocordat.

Rezoluția Depart(amentului):

„Să vor face publicațiile cuvenite!”

<dedesubt, de a doua mână, cu altă cerneală neagră, nota arhivistică:>

Originalul.

S-au făcut osebită dellă pentru împosuirea acestor moșii de la 23 apr(ilie) 1846.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 33r, copie, hârtie albastră, c. neagră.

¹ Omis.

² Inițiala numelui «N(icolae)» a fost scrisă în continuarea rândului, cu aceeași cerneală, de mâna care a scris textul, după ce a tăiat inițialele «I.N.», pe care tot ea le scrisese mai înainte.

20.

17 iulie 1845

Cătră Cinstitul Departament al Averil(o)r Bisăricești,

Al său revizor, cam(ina)r Săndulachi Dudescu,
Raport.

Potrivit poroncii Cinst(itu)l(u)i Depart(ament) no. 987, mergând la moșiia Braniștea și Vădurelile, din țin(u)tul Neamțului, pe care să află Mon(a)st(irea) Bisăricanii, și catagrafisând toate acareturile de pe acei moșii, cu supunire o predstavisășt(e), adeverită de cuvioșiia sa arhimandritul Theodosie, împlinitoriul îndatoriril(o)r <de egumen>¹ în lipsa pre(a)cuvioșii sali arhimandritul(u)i Nicon, egumenul acei Mon(a)st(iri), supuind, totodată, cunoștinții Cinst(itului) Depart(ament) că adăogiri de fostul posesor nu sânt, precum nici lipsuri osăbite, decât numai slăbăciunea lămurită prin catagrafie.

S(ăndulachi) D(u)desco <m.p.>.

No. 31.

1845, iul(i)e 17.

<pe *recto*-ul primei file a scrisorii, în partea superioară, de a doua mână, cu altă cerneală neagră, nr. de înregistrare:>

No. 1256, trec(u)t.

<Primit¹>, 1844.

<tot pe *recto*-ul primei file a scrisorii, marginal, pe partea dreaptă, de a treia mână, cu cerneală albastră, rezoluția:>

Secții <a>¹ 2-a, iuli(e) 23, să să docladarisască>².

I. Sturza log(o)f(ă)t <m.p.>.

<tot pe *recto* și *verso* -ul primei file a scrisorii, marginal, pe partea dreaptă, de a patra mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, referatul:>

Doclad.

Secția II.

Această moșie Braniștea și Vădurelile s-au ținut în posesie de cătră dumnal(o)r banul Dimitrie Stan și cam(ina)r(ul) Vasile Ioan pân(ă) la 23 apr(ilie) acest an, după contractul din 1841, no(i)emv(rie) 26, cu care dumn(e)al(o)r au ținut în posesie toate moșiile Mon(a)st(irii) Bisericanii.

Prin pontul al 9-le(a) din acest contract, sânt îndatoriț(i) ca acareturile și altile, pentru care s-ar fi făcut osăbit izvod, să le dei la împlinirea anil(o)r întocmai, precum le-au pri[i]mit den catagrafi[i]a³. Însă pri[i]mită pe lângă acest răport³, cari catagrafie s-au făcut fără a fi în vederi un asemenea izvod, fiindcă lipsăști, să e⁴ lămuriri că dumn(eal)o)r posesorii nu au făcut vreo adăogiri și nici lipsuri ar fi decât acareturile⁵ sânt slabi, precum: acoperemântul de la crăcimă esti spart pe multe locuri; la grajdiu și șură sânt stricaț(i) unii

din dulapi, din cari sânt făcuț(i) păreții; acoperemântul la o pivniță mică esti stricat de tot; crâcima di la Vădureli, slabă; cuptioru' din lăuntru, s<t>⁶ricat cu hornu lui, de lemn; trii ferești, sparti de tot; doi uș(i), stricate; acoperemântul crâcimii de la Vaduri, stricat tari; acoperemântul de la moara de pe Braniște, stricat.

Catagrafia s-au pri[i]mit iscălită de arhimandritul Theodosie de la Mon(a)st(irii) Bisericii și nu de prec(u)v(ioșia) sa arh(ima)n(dritul) Nicon, carile au pri[i]mit moși[i]a pe acest an.

Pădurariu au regularisit rânduital pe un Vasăle Crușitul

P(entru) șef S(eçției), A(lecu) Vuluță <m.p.>.

<pe prima filă a scrisorii, verso, sub textul raportului, tot de a patra mână, cu al treilea tip de cerneală neagră, rezoluția:>

Secție <a>¹ II-a.

Pentru acareturi să scrie Isprăv(ni)ci(i) ca să îndatoriască³ pe fostii³ posesori a li întocmi, iar pentru iscălirea catagrafiei, să facă întrebări arhimandritului Nicon.

<de a cincea mână, tot cu al treilea tip de cerneală neagră, semnătura:>

P(anait ?) Balș <m.p.>.

20b.

17 iulie 1845

Catagrafie de toate acareturile ce sânt pe moșia Braniștea și Vădurelile, pe care să află Mon(a)st(irea) Bisăricani.

1845, iul(i)e 17.

No.

1 Crâcimă de bârne, acoperită cu draniță, veche, mare, cu acoperământul spart pe multe locuri, în care mai sânt, însă:

No.

- 1 cuptioriu cu hornul său.
- 1 ușă de dulapi cu bălămali și clampă de f(i)er.
- 3 ferești cu cruci de lemn și cu hârtii la eli.
- 2 lăviți de dulapi de brad.
- 1 masă mică, tot de dulapi.
- 1 scaun lungu cu picioare de un dulap.
- 1 pat de lătunoi ciopliți.

- 1 Şopru lipit de crâcima măn(ăsti)rei⁷, parte de bârne și parte de lătunoi, în amnare⁸, și, pe giumătate, podit cu lătunoi, acoperit cu scânduri; și ușa tot de scânduri, cu țâțâni și încu(i)etori de lemn.
- 1 <G>⁶rajdiu și șură, supt un acoperământ, păreții de dulapi; dar unii din dulapi sânt stricați; în amnari⁸, îngropați, acoperit cu lătunoi; și ușa la grajdiu, cu țâțâni și încu(i)etoare de lemn.
- 1 Pivniță mică, cu părețai, atât a ei, precum și a gârliciului, de pi[i]atră, iar bolta de lemn, cu acoperemânt; șopru de scânduri, deasupra ei, dar e stricat de tot.
- 1 Crâcimă la Vădurele de bârne, 1 casă cu tindă, veche tare, în care mai sânt și următoarii, însă:
- 1 cuptoriu stricat, cu hornul lui de lemn.
- 3 ferești, sparte de tot.
- 2 lăviți de dulapi.
- 1 masă mică de două scânduri.
- 2 uși, cu țâțâni și încu(i)etori de lemn, de scândur(i), dar stricate; acoperemântul ei de scânduri și stricat tare.
- 1 Pivniță mică, tot la crâcima din Vădureli, căptușată cu lătunoi, cu ușa ei din două bucăți; și la ușă, deoparte sânt bălămale de f(i)er, iar de cealaltă parte, țâțâni de lemn și încu(i)etoarea de f(i)er.
- 1 Moară pe Braniște, pe apa Bistrițai, având lipită de e(a) și casă pentru șazut morariul, amândoa de bârne, în amnare⁸, acoperită cu scânduri, însă acoperământul vechiu tare și putred, în car(e) mai sânt și următoarii, însă:
- 1 părechi p(i)etre buni.
- 1 crânciu cu 2 cercuri și fus de f(i)er.
- 1 podul morei⁹, bun.
- 1 grindeiu cu 2 cercuri și 2 cepuri, bun.
- 2 roți, 1 de apă și 1 de măsali¹⁰, buni.
- 1 ladă pentru curs făina, bună.
- 1 coși¹¹ cu toate ale lui, buni.
- 2 uși de scânduri, 1 la casa morariul(u)i și 1 la moară, cu țâțâni și încu(i)etori de lemn.
- 1 Crâcimă tot pe Braniște, una casă cu tindă, de bârne, acoperită cu lătunoi, în care mai sânt, însă:
- 3 ferești, deschisă cu totul.
- 2 uși, 1 la tindă și 1 la casă, de scânduri, cu țâțâni și încu(i)etori de lemn.
- 1 pivniță mică, tot această crâcimă, pereții de piatră, iar bolta de lemn și pământ, cu șopru deasupra ei, de lătunoi, totu nou.

<în continuare, de aceeași mână, cu cerneală neagră, completarea:>

Pădurariu s-au regularisât și statornicit pe Vasăli Crușătu.

În ființa și a me(a), făcându-s(ă) această catagrafie, car(e) fiind întocmai, am
iscălit,

În lipsă, Theodor arh(i)ma(n)d(ri)t <m.p.>.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 37r și f. 22, orig.,
hârtie albastră, c. neagră; Anexa **20b** la, f. 39r-v, orig., hârtie albastră, c. maro și c. neagră.

¹ Omis.

² Rupt.

³ Așa în text.

⁴ Așa în text pentru «ia».

⁵ Cuvântul «acareturile» a fost scris în continuare, de mâna care a scris referatul, după ce a
tăiat cuvântul «de».

⁶ Rupt la șnuruirea dosarului.

⁷ Formula «crâcimă măn(ăsti)reii» a fost corectată de a doua mână, cu altă cerneală neagră,
din cuvântul «crâcimă».

⁸ Sistem de construcție al clădirilor de lemn, bazat pe stâlpi ce susțin acoperișul.

⁹ Așa în text pentru «morii».

¹⁰ Roata de măsele era cea care învârtea pietrele de moară.

¹¹ Așa în text pentru «coș».

21.

<înainte de 9>¹ august 1845

<pe a doua filă a documentului nr. 22, din 9 august 1845 (f. 38r-v), de aceeași mână,
următorul concept, pe care, ulterior, după ce l-a terminat de scris, autorul său l-a tăiat cu
trei benzi oblice:>

La Isprăvnicia țin(u)t(ului) Neamț,

No. ...².

1845, av(gu)st ...² zile.

Din catagrafia³ acareturil(o)r di pi moșiea³ Braniștea și Vădurerile³, din acest
țin(u)t, proprieta⁴ a Mon(asti)ri(i) Bisericanii, pi care moșie au ținut-o în posesie
dum(nealo)r banul Dimitrie Stan și cam(ina)r(ul) Vasili Ioan, luându-să lămuriri că au
lăsat în ră⁵ stare acareturile, și anumi [acoperământul la crâ(cimă)⁶]:

1^{-iu}⁷ Acoperământul la crâcimă, spart prin multe locuri.

2^{-le} Unii din dulapi(i) de la păreții grajdului și a<i>⁸ morii sint stricați [a
aco(perământul)]⁹.

3^{-le} Acoperământul de la o pivniță mică, stricat di tot.

4^{-le} Crâcimea di la Vădurili¹⁰ în ră⁵ stari, cu hornu din lăuntru stricat și fereșteli sparti;
asămini, acoperimântu și ușile, stricate.

5^{-le} Acoperământul de la moara de pe Braniște, în ră⁵ stari.

De¹¹ aceea să scrie Isprăv(ni)ci(ei) ca să îndatorească pe dum(i)s(ale) banu' Stan și cam(ina)r(ul) Vasili Ioan a aduci în stare bună acareturi[ri]le arătate, după cari Isprăvnic[i]a, așa bine întocmite, să le dei pe sama precuvioșiei sale, arhimandritul(u)i Nicon, di la cari¹² să ei¹³ cfintanție și¹⁴ să o triimată Dipartamentul(u)i acestuia¹⁵.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. f. 44r-v și primul rând de la f. 38r, orig. (concept), hârtie albastră, c. neagră.

¹ Datat după conținutul documentelor nr. 20 și 22.

² Loc lăsat necompletat.

³ Așa în text.

⁴ Așa în text pentru «proprietate».

⁵ Așa în text pentru «rea».

⁶ Formula «acoperământul la crâ(cimă)» a fost tăiată cu o linie de mâna care a scris textul.

⁷ Așa în text pentru «întâiu».

⁸ Omis.

⁹ Cuvântul «aco(perământul)» a fost tăiată cu o linie de mâna care a scris textul.

¹⁰ Cuvântul «Vădurili» corectat de mâna care a scris textul din «Văduri».

¹¹ Cuvântul «de» a fost scris, de mâna care a conceput textul, în continuarea rândului, după ce a tăiat cuvântul «6^{le}».

¹² Formula «di la cari» a fost scrisă deasupra rândului, de mâna care a conceput textul, după ce a tăiat formula «egumenul pomenitei monastiri».

¹³ Așa în text pentru «ia».

¹⁴ Cuvântul «și» a fost scris deasupra rândului, de mâna care a conceput textul, după ce a tăiat formula «pi care».

¹⁵ Formula «Departamentul acestuia» este scrisă la începutul f. 38, care inițial a fost a doua filă, recto, a acestei ciorne.

22.

9 august 1845

La arhimandritul Nicon,

No. 1.611¹.

1845, av(gu)st 9³ zile.

Pe lângă raportul revizorului³ acestui Dip(a)r(tament), primindu-să catagrafia⁴ acareturilor di pi moșiea⁵ Branștea și Vădurelile, s-au văzut iscălită de arhimandritul Feodosie⁶ și nu de Pre(a)cuvioșiea Voastre⁵, carile sinteți contractieru⁷ și datori a da asămine(a) acareturi în starea pri[i]mită.

De aceea, vi să face întrebare de să⁸ poate pri[i]mi iscălitura arh(imandritul) Theodosie ca a însuț(i) Preosv(inției) Voastri, iar la dinpotrivă, să veniț(i) spri a iscăli catagrafia.

ANI, Fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dosar 112/1844, f. 38r-v, orig. (concept), hârtie albastră, c. neagră.

¹ Numărul «1.611» a fost scris ulterior, cu altă cerneală neagră, de a doua mână, care a corectat textul.

² Data «9» a fost scrisă ulterior, cu altă cerneală neagră, de a doua mână, care a corectat textul.

³ Cuvântul «revizorului» a fost scris, de mâna care a conceput textul, în continuarea rândului, după ce a tăiat «cinst(itului)».

⁴ Formula «primindu-să catagrafia» a fost corectată, cu cerneală maro, de mâna care a conceput textul, din formula «ci au catagrafisât».

⁵ Așa în text.

⁶ Varianta rusească a numelui «Theodosie».

⁷ Contractieriu = contractant.

⁸ Formula «de să» a fost scris, de mâna care a conceput textul, în continuarea rândului, după ce a tăiat cuvântul «dacă».